

ราตรีประดับดาว

ว.วิจิตรกุล

สำนักพิมพ์อรุณ
กรุงเทพมหานคร

หนังสือคุณภาพ
โดยอมรินทร์กรุ๊ป

คำนำสำนักพิมพ์

วันนี้แสนสุดยินดี พระจันทร์วันเพ็ญ
ขอเชิญสายใจ เจ้าไปเที่ยวเล่น
ลมพัดเย็นเย็น หอมกลิ่นมาลี
หอมดอกราตรี แม้ไม่สดสี แต่หอมดีน้ำดม
เหมือนนางน้าใจ แม้ไม่ซ่าคม
กิริยาน่าชม สมใจจริงเอ๋ย

ราตรีประดับดาว เพลงพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว มีความไพเราะจับใจผู้ฟังอย่างยิ่งทั้งเนื้อร้องและทำนอง และว.วินิจฉัยกุล ศิลปินแห่งชาติ ก็ได้นำเพลงนี้มาบรรจุไว้ในนวนิยายเรื่องราตรีประดับดาว โดยให้มีบทบาทสำคัญในชีวิตของตัวละครเอก คือ “เกด” และ “คุณนาถ” ได้อย่างเหมาะสมกลมกลืน ด้วยเหตุการณ์ในนวนิยายเรื่องนี้เกิดขึ้นในช่วงรัชสมัยของพระเจ้าอยู่หัวพระองค์นั้น

นอกจากเนื้อเรื่องหลักคือชีวิตของ “เกด” และ “คุณนาถ” แล้ว ผู้เขียนยังได้สอดแทรกเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นในช่วงดังกล่าว คือ การเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๕ และกบฏบวรเดช ที่เกิดขึ้นตามมาในปี พ.ศ. ๒๔๗๖ ซึ่งทำให้ผู้อ่านได้รับทราบรายละเอียดของเหตุการณ์ทั้งสองในอีกแง่มุมหนึ่งด้วย

ราตรีประดับดาว ได้รับการตีพิมพ์มาแล้วหลายครั้ง และยังคงมีนักอ่านเรียกร้องต้องการอยู่เสมอ สำนักพิมพ์อรุณจึงมีความยินดีที่ได้จัดพิมพ์เผยแพร่อีกครั้ง

ผู้คนทยอยกันออกมาจากศาลาหลังใหญ่เมื่อการสวดพระอภิธรรมศพสิ้นสุดลงในคืนแรก

จำนวนคนอันมากมายนั้นค่อยๆ น้อยลงเป็นลำดับ ส่วนน้อยกลับโดยรถรับจ้างหรือรถประจำทาง ส่วนใหญ่กลับกันโดยรถยนต์ส่วนตัว คันใหญ่บ้าง เล็กบ้าง จนกระทั่งหมดลงเมื่อรถยนต์คันสุดท้ายลับหายไปจากบริเวณ

เจ้าหน้าที่สองสามคนของวัดปิดไฟดวงสุดท้ายในศาลาใหญ่ เดินมาเลื่อนประตูเหล็กโปร่งปิดเข้าที่เรียบร้อยแล้ว ก็ชวนกันเดินจากไป

ภายในห้องโถงใหญ่ตกอยู่ในเงาสลัว มีแต่ลำแสงจันทร์ข้างขึ้นส่องสว่างๆ เข้ามาทางช่องลม กระทบหีบลายทองวิจิตรงามตา แล้วลำแสงนั้นก็เลยไปกระทบดอกไม้สดที่ประดับประดาอยู่ในห้อง รวมทั้งพวงหรีดใหญ่น้อยตั้งเรียงกันแน่นขนัด ล้วนพาดแถบแพรดำ เขียนชื่อบุคคลผู้ยั้งด้วยยศและตำแหน่งในสังคมที่พากันมาแสดงความคารวะต่อผู้วายชนม์

สตรีชราในเครื่องแต่งกายแบบไทยประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า มองออกมาจากภาพถ่ายในกรอบ แลเห็นเพียงครึ่งตัวจากภาพดวงหน้าแม้มีริ้วรอยเหี่ยวย่นตามวัยก็จริง หากยังมีเค้าของความงามใน

วัยสาวอยู่มาก นัยน์ตาคมกล้ำยังคงมองออกมาจากภาพราวกับมีชีวิต จับจ้องสภาพรอบตัวดังหนึ่งมีความสนใจไม่เสื่อมคลาย

กลิ่นธูปเทียนยังคงโชยจางๆ อบอวลอยู่ในห้อง ความสดเจียบอันเยือกเย็นก่อให้เกิดบรรยากาศเฉพาะตัวที่ไม่อาจหาได้ในโลกภายนอก

เงามืดต่างๆ ในซอกมุมห้องเคลื่อนคล้อยลงทาบทับพื้นตามเวลาที่ล่วงไป ก่อให้เกิดรูปทรงแปลก คล้ายกับมีร่างบางเบาหลายต่อหลายร่างมาประชุมแสดงการต้อนรับ ร่ายล้อมอยู่รอบภาพถ่ายสตรีผู้นั้น

เสียงออดแอดของพื้นไม้กระดาน เสียงสายลมพัดกิ่งไม้ไหวเบาๆ ระหน่ำต่าง ฟังคล้ายเสียงกระซิบกระซาบ ถมทักด้วยความสนใจใคร่รู้ในตัวของผู้เพิ่งล่องลับจากโลกเดิม และย่างเท้าเข้ามาสู่โลกใหม่

หากวิญญานในที่นั้นมีจริง วิญญานนั้นก็คงจะวนเวียนอยู่หน้าภาพถ่ายเป็นครั้งสุดท้าย ย้อนจดจำรำลึกเหตุการณ์ที่ผ่านมาในชีวิต ก่อนจะอำลาทุกสิ่งทุกอย่างโดยไม่หวนคืนกลับมาอีก

1

สาวน้อยบ้านท่าหิน

ตั้งแต่เกิดมา จนกระทั่งอายุได้สิบหกปี เกิดไม่เคยรู้สึกรู้ว่าชีวิตตัวเองมีอะไรเปลี่ยนแปลง นอกไปจากร่างกายที่เติบโตขึ้นตามวัย นอกจากนั้นแล้วชีวิตก็ดำเนินไปอย่างสม่ำเสมอ ปีแล้วปีเล่า อนาคตเบื้องหน้าเป็นอย่างไรนั้นก็พอมองเห็นตัวอย่างได้จากแม่ รวมทั้งผู้หญิงอื่นๆ ในจังหวัดเพชรบุรี

ถ้าหากว่าใครถามเกิดว่าทำอะไรได้มากที่สุดในสิบหกปีแรกของชีวิต เจ้าตัวคงจะตอบโดยไม่ลังเลเลยว่า จำบ้านไร่ที่บ้านท่าหิน ในตำบลหน้าพระลาน อันเป็นบ้านแห่งแรกได้มากที่สุด เพราะเป็นบ้านที่อยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุขมาตั้งแต่เกิด จนแรงพายุแห่งชีวิตได้พัดพาเกิดลอยห่างออกไปไกลลิบ ไม่มีวันได้กลับคืนไปสู่ถิ่นเดิม

แสงแดดในยามเช้าสาดส่องลงมายังลานดินกว้างหน้าเรือนไทยใต้ถุนสูงแบบชนบท ตัวเรือนมุงหลังคาจาก มีสองหลังคู่ ใหญ่และเล็ก เชื่อมกลางด้วยนอกชานกว้าง แล่นตลอดจดเรือนครัวเล็กๆ ทางด้านหลัง บอกบ่งถึงฐานะค่อนข้างมีอันจะกินของเจ้าของบ้าน

มะม่วงใหญ่หลายต้นเหนือนอกชานแผ่เงาร่มรื่น เต็มไปด้วยลูกออก

เป็นพวงระย้าจนถึงแทบจะทนน้าหนักไม่ไหว ได้ถุ่นบ้านมีไก่อบ้านตัวเล็ก ๆ สีส้มปราวเปรี้ยว ค่อยเหยียดตามพื้นดิน ไหลจิกกินแมลงอยู่แถวนั้น

ลานบ้านเป็นพื้นดินทุบเรียบ ลื่นสุดลงที่ร่องสวน ถัดไปก็คือความเขียวครึ้มของหมู่ไม้ คละปนไปด้วยไม้ผลหลากหลายชนิด กอไฟ่สีสุกสูงใหญ่ขึ้นหนาแน่น บดบังสายตาจนเกือบจะมองไม่เห็นหลังคามุงจากของเพื่อนบ้านหลังถัดไป

พ่อบ้านวัยกลางคนร่างผอมสูง ผิวขาวเหลืองหากเกรียมแดด นุ่งโจงกระเบนผืนเก่า ๆ เพียงผืนเดียว มีผ้าขาวม้าพาดไหล่ ปากแดงเคี้ยวหมากหยับ ๆ ไม่ขาดระยะ เดินลงบันไดออกจากบ้านเพื่อจะเข้าไปในสวนตามที่ทำเป็นกิจวัตรประจำวัน

เขาหันมาตะโกนบอกคนบนบ้านตามความเคยชินมากกว่าจะเป็นคำสั่งจริงจัง

“เกดเอ๊ย วันนี้เอาข้าวไปส่งไว ๆ หน่อยนะ แล้วเอาไปเผื่อลุงเพื่อนด้วย ลุงแกว่าจะมาหาพ่อ เพลาสาย ๆ”

เมื่อพ่อเข้าไปในสวนมักจะอยู่ทั้งวันจนเย็นถึงกลับออกมา ตอนเที่ยงลูกสาวไม่คนใดก็คนหนึ่งจะเอาข้าวและน้ำพริกห่อใบบัว พร้อมด้วยน้ำฝนใส่กระบะบอกไปให้พ่อถึงในสวน พ่อจะได้ไม่เสียเวลาต้องกลับเข้ามาในบ้าน

ดวงหน้าอ่อน ผิวใสนวลเหมือนแดงร่มใบ สะเืองหน้ามาจากหน้าต่างเรือนหลังเล็กซึ่งใช้เป็นที่พักนอนของลูก ๆ ร้องตอบเสียงใส

“วันนั้นวันพระจ๊ะ แม่ให้ฉันตามไปวัดด้วย”

“งั้นก็บอกเรินให้มันเอาไปส่งให้พ่อแทนซี อุ๊บ๊ะ โตแล้วยังต้องให้พ่อสั่งกันอีก”

ว่าแล้วพ่อก็กระโดดข้ามท้องร่องไปอย่างคล่องแคล่ว หายลับเข้าไปในสวนเพียงจิตใจเดียว

พ่อของเกดเป็นคนขยันสมกับมีเชื้อจีน ทำไร่ทำสวนอย่างไม่เหน็ดเหนื่อย จนในที่สุดก็พอจะมีฐานะขึ้นมาไม่น้อยหน้าใครในละแวกนั้น

บ้านอื่นๆ ที่อยู่ใกล้เคียงพอร้องตะโกนเรียกกันได้ยิน ล้วนแล้วแต่เป็น
เครือญาติคนรู้จัก นับเป็นชุมชนเล็กๆ ที่เกี่ยวข้องกันหมดทั้งเมือง
บ้าน

อย่าว่าแต่ที่บ้านท่าหินนี้เลย แม้แต่ในตัวจังหวัดเพชรบุรี ชาวเมือง
ก็ดูเหมือนจะเป็นญาติหรือไม่ก็เกี่ยวข้องกันหมดทั้งเมือง

บ้านของเกดมีคนอยู่ด้วยกันหกคน พ่อแม่และลูกสาวอีกสี่คน ลูกชาย
คนเดียวที่มีอยู่ตายจากไปเสียแต่ยังเยาว์

เกดนึกถึงพ่อที่ไร เป็นต๋องนึกถึงชายร่างสูงผอมผิวดำ เคี้ยวหมาก
หยับๆ ปากแดงเกรียม ญาติเคยบอกว่าเมื่อตอนหนุ่มๆ พ่อเป็นหนุ่มรูปสวย
ราวกับพระเอกลิเก รูปทรงสะอิดสะเอ้งจนชาวบ้านเรียกกันว่า 'นายมีเอวอ่อน'
ตอนได้ยินคำบอกเล่านี้ใหม่ๆ เกดถึงกับเก็บเอาไปหัวเราะอยู่หลายวัน แต่พอ
โตขึ้นมา คิดทบทวนดู ก็พอจะเห็นได้ว่าเมื่อหนุ่มๆ พ่อคงเป็นชายหน้าตาดี
อย่างที่ว่า

ถ้าหากว่าหวนกลับไปนึกถึงแม่ เกดจะมองเห็นภาพผู้หญิงร่างอ้วนท้วม
ห่มผ้าแถบและโจงกระเบนสีเข้มอยู่เป็นประจำ

แม่เป็นคนสะอาด พิถีพิถันในการแต่งกาย ไม่ปล่อยกะร้อะรังอย่าง
ชาวบ้าน ผมตัดสั้นนั้นเสยเรียบด้วยซี่ผึ้งอยู่เป็นประจำ กินหมากจนปาก
เป็นสีเข้ม แต่กระมังตระวังให้สะอาดสะอ้าน ไม่เคยมีรอยน้ำหมากเลอะเทอะ
อยู่ตามผ้าแถบหรือกระจ่ายบนพื้นห้องนอกกระถิน

เนื้อตัวของแม่มีกลิ่นหอมกรุ่น ปะปนกันอยู่ระหว่างกลิ่นเย็นๆ ของ
ดินสอพองทาตัวปนกลิ่นหอมจุนของหมากและปูน บางครั้งก็มีกลิ่นขมิ้น
ที่รักษาผิวปะปนอยู่ด้วยหลังอาบน้ำ

ความสะอาดมีระเบียบของแม่เห็นได้จากความเป็นอยู่ พื้นกระดาน
ที่แม่นั่งอยู่นั้นถูกขัดถูจนเป็นมัน เพดานไม่มีหยากไยเเยแมงมุม ที่นอน
หมอนมุ้งถูกนำออกมาผึ่งแดดเป็นประจำ ไม่เคยปล่อยให้เหม็นอับ ยิ่ง
อาหารการกินด้วยแล้ว ทุกอย่างสะอาดตั้งแต่ถ้วยชามไปจนกระทั่งตัวอาหาร
แม้แต่ปลาร้าซึ่งปกติไม่ว่าบ้านไหนก็มักจะมีหนอนขึ้นเป็นของปกติ แต่

ปลาร้าบ้านแม่จะต้องพิถีพิถันระมัดระวังไม่ให้แมลงวันหยอดไข่ลงไปจนเป็นหนอนขึ้นมาได้ คั่วก็ขึ้นมาจากไผ่เมื่อไร ก็จะได้เห็นปลาร้าเนื้อสะอาดขาว กลิ่นหอมพุ่ง

ความพิถีพิถันเช่นนี้ทำให้แม่ได้ชื่อว่าเป็นคนทำอาหารอร่อยทั้งคาวและหวาน เวลาบ้านใครมีงานเป็นต้องมาขอแรงแม่ไปช่วยทำอาหารคาวหวานอยู่เป็นประจำ

เกิดเดินตามสบาย ตามแม่ไปตามทางเกวียนเล็ก ๆ ที่ทอดผ่านจากหน้าบ้านตรงไปยังวัดปริบพรี กลางแสงแดดที่แรงกล้าขึ้นทุกขณะ

ผ่านชาวบ้านที่กระตือรือร้นกระเจาดสวนทางมา ร้องถามตามประสาคนบ้านเดียวกันว่าจะไปไหน แม่ก็ร้องตอบอย่างอารมณ์ดีว่าจะไปถวายอาหารเพลที่วัดเพราะเป็นวันพระ

หนุ่ม ๆ สามสี่คนหัวฟวงปลามา ล้วนแล้วแต่เป็นหนุ่มในละแวกบ้าน เกิดเมินหน้าไปเสียทางอื่นไม่ยอมสบตาด้วยเมื่อมีเสียงหัวเราะคิกคัก ยกคิ้วหล่ตาให้ นึกอยากจะซัดจาดเข้าไปที่หน้าเหล่านั้นสักคนละสองสามจาด พอคล้อยหลัง เสียงร้องลืเก็กดังแจ้ว

“เห็นหน้าให้...เอ๋ย...นี่รัก เห็นพัคตร์...แม่เอ๋ย...ให้ชื่นใจ แม่ตาคนมตั้ง พี่ขอเซยสักครั้ง...ได้ไหม... พี่อยากใคร่ดมใคร่ดม โอ้แม่ผ้าหมสืไพล...”

เกดหน้าร้อนวูบ ขยับจะหันไปร้องด่าอย่างอดไม่ไหว แต่แม่เอี่ยมไวกว่า ร้องเตือนด้วยเสียงดู

“ผู้หญิงด่าเขาว่าผู้หญิงรัก อย่าไปต่อปากต่อคำกับมันเทียว”

คำเตือนนี้ทำให้เกิดสงบปากสงบคำลงได้ แต่ใจก็เดือดปุด ๆ แค้นใจเจ้าหนุ่มพวกนั้นไม่คลาย

เกิดในวัยย่างเข้าสิบหก เป็นสาวผุดผาดเหมือนดอกไม้แย้มกลีบ ใครเห็นเป็นครั้งแรกก็สะดุดตา จนต้องไต่ถามว่าสาวสวยผู้นี้เป็นลูกเต้าเหล่าใคร ญาติพี่น้องมักจะตอบว่า

“นางเกิดมันเหมือนพ่อมันนะซี แม่มันตอนสาว ๆ ก็คมขำไม่เบา พี่น้องมันหน้าตาดีทุกคน แต่นางเกิดมันหน้าตาดีกว่าเพื่อน”

จริงอย่างที่ญาติ ๆ ว่า ลูกสาวทั้งสี่คนต่างก็ได้หน้าตาผิวพรรณของ พ่อข้างของแม่ข้าง ผสมกลมกลืนกันไป

ในจำนวนสี่คนนี้ ใคร ๆ ก็ออกปากว่าลูกสาวคนที่สามของพ่อมีและแม่เอี่ยม ช่างเก็บเอาแต่ส่วนดีของพ่อแม่มารวมกันไว้ในตัว ผิวพรรณ ขาวนวลดูผ่องใสผิวดำขาวไร้ที่ตราตรำอยู่กลางแดดกลางดิน รูปร่าง ก็อ้วนแอ้น เหวบาง ค่อนไปทางพ่ออีก ไม่ต่ำเตี้ยอวบอ้วนอย่างแม่เอี่ยม ปากบางคางมนอย่างพ่อดูจิ้มลิ้มพริ้มพราย แต่ได้คิวเข้มและตาคมอย่างแม่ มาครบถ้วน

เจ้าหนุ่มทั้งตำบลเดียวกันและต่างตำบล ต่างก็เมียงมองทอดไม่ตรีกัน อยู่หลายราย

เกิดไม่ได้สนใจใครสักคนเดียว ยิ่งใครมาบ้านเบี้ยน พยายามไปมา หาสุที่บ้าน เห็นหน้าก็พานซังน้ำหน้า รำคาญไปเสียหมดทุกคนไม่ว่าหน้าไหน หนัก ๆ เข้าก็เก็บตัวอยู่ในบ้าน ไม่ออกมาต้อนรับ แม่เอี่ยมเองก็พลอยเป็นใจ เก็บลูกสาวเอาไว้จากสายตาหมู่แมลงทั้งหลายมิให้กล้ากราย

ผู้หญิงแถวบ้านหรือแถวละแวกไหน ๆ ก็ตามจะเหมือนกันอยู่อย่างหนึ่ง คือออกเรือนไปตั้งแต่รุ่นสาว เรียกได้ว่าเมื่อพ้นวัยโกนจุกมาเพียงปีสองปี ก็ถือว่าสาวแล้ว บางคนอายุแค่สิบสามสิบสี่ พ่อแม่ก็ให้ออกเรือนไปจะได้ หมดห่วง

หากลูกสาวอยู่ในบ้านนาน ๆ ก็เกรงว่าจะทำเรื่องเสื่อมเสีย หนีตามผู้ชายไปให้พ่อแม่ขายหน้า หรือถ้าไม่ทำเรื่องเสื่อมเสีย แต่อยู่เป็นสาวเทื่อ คาบ้าน พ่อแม่ก็อายชาวบ้านอีกเหมือนกันว่าคงไม่มีคุณสมบัติที่ดีพอ จึง ไม่เป็นที่ปรารถนาของผู้ชายคนใด

จะเรียกว่าโชคดีหรือไม่ก็ตาม เกิดอยู่ในช้อยกเว้นจากสองประการนี้ เพราะเป็นลูกสาวคนโปรดของแม่ แม่จึงไม่ยอมตกลงยกให้ลูกชายบ้านใด บ้านหนึ่งในละแวกเดียวกัน หรือแม้ว่าในละแวกไกลออกไปก็ตาม หวังว่า

จะยกให้ลูกเขยที่ถูกใจจริง ๆ เท่านั้น

แม้ว่ามีลูกสาวถึงสี่คน แต่แม่เอี่ยมค่อนข้างรักลูกสาวคนที่สามเป็นพิเศษ จึงไม่ค่อยจะให้ตรากตรำทำงานหนักอย่างตักน้ำหรือผ่าฟืน คงปล่อยให้เป็นที่ของพี่สาวสองคน ส่วนตัวเกด แม่เรียกตัวไว้บ้านช่วยเลี้ยงน้องหุงข้าวทำกับข้าว ช่วยเป็นลูกมือทำงานบ้านเสียมากกว่า

เมื่อเกดเติบโตขึ้นพ้นวัยโกนจุก แม่ก็เรียกตัวมาช่วยเรื่องค้าขาย นอกเหนือไปจากช่วยพ่อทำงานในสวน เพราะพี่ซลที่พ่อแม่ปลุกไว้บางส่วน พ่อแม่เอาไปขายในเมือง หรือไม่บางครั้งก็มีคนมาซื้อถึงที่ แม่เอี่ยมจึงหัดให้เกดคิดทอนเงินก่อนเป็นอันดับแรก ถึงแม้ว่าเกดอ่านเขียนไม่ได้ แต่ก็ละเอียดถี่ถ้วน รู้จักคิดเลขได้ดีกว่าพี่น้องทุกคน

แม่กับลูกเดินไปอีกไม่นานก็เห็นหลังคาโบสถ์อยู่รำไร

วัดที่แม่ไปทำบุญอยู่เสมอคือวัดใกล้บ้านชื่อวัดพริบพรี มีเจ้าอาวาสชื่อท่านสมภารหวาด มีคนเล่าว่าเป็นญาติห่าง ๆ กับตายายของเกด

แม่ของแม่เอี่ยมหรือยายของเกดเป็นโยมอุปัฏฐากท่านสมภารมาตั้งแต่ท่านเป็นพระบวชใหม่ ๆ จนกระทั่งยายสิ้นบุญไป แม่ก็รับเป็นโยมอุปัฏฐากต่อมา จนบัดนี้ท่านย่างเข้าสู่วัยชรา ด้วยอายุโสจึงได้เป็นสมภารเจ้าวัด

ท่านสมภารมีชื่อในการทำนายดวงชะตาผู้คนได้แม่นยำจนเป็นที่เลื่องลือกันในตลาด เสียแต่ว่าท่านไม่สู้จะตรวจดูให้ใครนัก หากไม่มีความจำเป็นจริง ๆ ส่วนแม่เอี่ยมเองเช่นเดียวกับคนสมัยนั้น มีความเชื่อเรื่องโชดชะตาราคืออย่างแน่นแฟ้น เมื่อไปทำบุญ แม่ก็อาศัยความเป็นโยมอุปัฏฐาก และเป็นญาติอ้อนวอนให้ท่านตรวจดูดวงชะตาลูกสาวให้จนสำเร็จ

วันนี้ แม่รับศีลแล้วก็นั่งพูดถึงเรื่องงานบุญที่จะมาถึงในเดือนหน้าพูดไปพูดมาก็วกเข้าเรื่องทำนายชะตาลูกสาวอีกจนได้

ในที่สุด จะเป็นเพราะเห็นว่าเป็นเวลาเหมาะสม หรือว่าเพียงแค่ตัดความรำคาญก็ตามแต่ ท่านสมภารหวาดก็ตกลง

หากไม่วายตั้งเงื่อนไข

“อาตมาดูให้นางเกิดคนเดียวนา โยม” ท่านยื่นคำขาด
 “เหม!” แม่เอี่ยมอดเอื้อน “ลูกมีตั้งสี่คนนะเจ้าคะ...”
 “คนอื่นนั้นไม่ต้องดูให้มันดอก ชะตาพวกมันไม่ขึ้นไม่ลง ล้วนได้ดี
 ตามอัธภาพ ดูไปก็เสียเปล่า”

แม้เวลาผ่านไปหลายสิบปี เกตยังจำได้ถึงภาพท่านสมภารชราหิบบ
 เอากระดานทาสีดำออกมา เอ่ยปากถามวันเดือนปีเกิด เวลาตกฟาก แล้ว
 ขีดเขียนลงเป็นตัวเลขเรียงแถวหลายแถวด้วยดินสอพอง

ท่านทำปากขมุขมิบเหมือนจะทบทวนอะไรอยู่ไปมา ก่อนจะหันไป
 รื้อสมุดข่อยเก่า ๆ ออกมาจากตู้พระธรรมริมฝาห้อง ค่อยเปิดอย่างบรรจง
 เนื่องจากแผ่นกระดาษนั้นเก่าคร่ำคร่าแทบจะกรอบหลุดร่วงคามือ

แล้วท่านก็ทำนายด้วยเสียงแหบเครือแต่ดังกังวานหนักแน่น

“นางเกิดชะตามันผิดพ่อแม่พี่น้องทั้งปวง บทจะได้ดีก็เป็นเลิศกว่า
 ผู้คนทั้งตำบล บทจะตระกำลำบากก็ยากเย็นแสนเข็ญ ด้วยบุญเก่ากรรมเก่า
 กระทำไว้ทั้งสองทาง นางเกิด ข้าเตือนเจ้าไว้สองประการ หนึ่ง เจ้าจงหัด
 พึ่งตัวเองให้หนัก อย่าได้หวังพึ่งผู้อื่น ด้วยชะตาเจ้านั้น อัดตะเป็นหินะ
 พึ่งใครอื่นนั้นอย่าพึ่งหมาย มีแต่คนอื่นเขาจะกลับมาพึ่งตัวเจ้า สอง เจ้ามี
 บัณฑิตเป็นสูกะ จะได้คู่ครองที่มีบุญวาสนาสูงส่งกว่าชาวบ้าน อยู่ด้วยกันแล้ว
 บั้นปลายจะเจริญด้วยยศแลทรัพย์ แต่ว่ากรรมของเจ้าเกิดจากลาภเป็นอริ
 เมื่อมีความสุขความเจริญเมื่อใด ก็จะมีกรรมมาเบียดบังมิให้ได้ผลเต็มเม็ด
 เต็มหน่วย ถึงได้ลาภก็จะได้ทุกข์เพราะลาภ ถึงได้คู่ครองมีบุญวาสนาก็จะ
 ทุกข์ด้วยบุญวาสนาของคู่ครองเจ้านั้นแล เมื่อรู้ตัวแล้วให้หมั่นทำบุญรักษาศีล
 จะได้ปัดเป่ากรรมเก่าให้เบาบางลง”

เมื่อเห็นเกตทำหน้าที่นั้นแล้ว ท่านก็ลดเสียงซึ่งซังลงเป็นพลบโยน

“สิ่งสำคัญคือจงอย่าท้อถอย เจ้ามันเหมือนปลาต้องดิ้นรนว่ายทวนน้ำ
 หากปล่อยไปตามบุญตามกรรมเมื่อใดก็จะถึงคราอัจนเมื่อนั้น ข้าดูชะตาคน
 มากแล้ว ไม่เห็นใครชั่วร้ายเจ้าเลยสักคนเดียว”

แม่เอี่ยมฟังอยู่ด้วยก็พลอยหน้าเสีย ลูกสาวจะได้คู่ครองที่มีบุญวาสนา

ฟังแค่นี้ก็บໍลืมิใจ แต่พอท่านกล่าวว่าจะต้องตระกำลำบาก ผู้เป็นแม่ก็ใจไม่ดี

จะซักถามท่าน ท่านสมภารก็ไม่ยอมตอบอะไรมากไปกว่านี้

“นางเกดมันจะลำบากเพราะคู่ครอง”

แม่เอี่ยมบอกตัวเอง หลังจากพยายามเก็บความจากคำทำนายเท่าที่จะเก็บได้เข้าสู่สมอง

เห็นจะต้องดูให้ดี ไม่ชอบมาพากลก็ไมยกให้เสียก็หมดเรื่อง...ลูกคนเดียว มันเหลือเป็นสาวเที้อยู่ในบ้านไม่มีเรือนกัช่างปะไร เอาไว้ปรนนิบัติพ่อแม่ยามแก่เฒ่า

ต่อจากนั้นเป็นแรมปี แม้มีคนมาทาบทามจะสู่ขอหลายราย เกดก็ยังอยู่เป็นสาวหน้าขาวเป็นใบ้ ประดับเรือนอยู่เช่นเดิมไม่เปลี่ยนแปลง

แม่เอี่ยมยังคงขยาดคำทำนายจนไม่อาจตัดใจกลูกสาวคนโปรดให้ใครได้ จนเป็นที่ลือเลือนกระแหะกระแหะของเครือญาติว่า

“ระวังนางเกดมันจะกลายเป็นนางยมโดย พ่อยกให้เขยหนึ่ง แม่ยกให้อีกเขยหนึ่ง พ่อม่จะต้องมาฉีกร่างลูกสาวแบ่งออกเป็นสองส่วนเสียก็ม่รู้”

ในตอนนั้นพี่สาวทั้งสองออกเรือนไปแล้ว เหลือแต่น้องสาวคนเล็กเพ็งพันโกนจุมาหยกๆ ได้ยินเข้าก็เก็บมายั่วเย้าล้อเลียน

“พี่เกด ชาวบ้านเขาว่าจะกลายเป็นนางยมโดย จะว่าไร”

“พี่ม่อยากมีผัว ไม่มีผัวมันม่หนักหัวใคร”

เกดตอบน้องสาว ออกจะหงุดหงิดเมื่อได้ยินคำล้อเลียนซ้ำซากเข้าหลายครั้งจนรำคาญ

“เรื่องอะไรจะอยากไปอยู่ที่อื่น เขาจะดีจะร้ายแคไหนก็ม่รู้ อยู่กับพ่อแม่ คอยรับใช้พ่อแม่เวลาแก่เฒ่าไปจนตายดีกว่า”

แม่เอี่ยมมีน้องชายที่ออกจะเป็นหน้าเป็นตาสำหรับพี่น้องอยู่คนหนึ่งชื่อสดรับราชการเป็นทหารชั้นจ่าสิบเอก มีชื่อและยศทางทหารว่าหมื่นเร่งงานรบ

แต่ชาวบ้านทั่วไปเรียกกันอย่างนับถือเพียงสั้น ๆ ว่า ‘ท่านหมื่น’

ส่วนแม่เอี่ยมผู้เป็นพี่สาว เรียกน้องชายด้วยความยกย่องว่าพ่อหมื่น
 เกิดเคยเห็น ‘น้ำหมื่น’ มาตั้งแต่หล่อนยังเล็ก จำได้ว่าแต่งเครื่องแบบ
 ทหารดูขึงขังผิดชาวบ้านทั่วไป เพียงแต่ไม่สวมรองเท้า ตามแบบชาวบ้าน
 ที่ชินกับการเดินเท้าเปล่าจนสะดวกกว่าการสวมรองเท้าให้เกะกะเป็นไหน ๆ

เวลาแม่เอี่ยมเยียนที่บ้าน ‘น้ำหมื่น’ ไม่ได้เดินหรือนั่งเกวียนมาอย่าง
 ชาวบ้านทั้งหลาย แต่ว่าขี่ม้าตัวใหญ่เหาะย่างเข้ามาอย่างสง่า มีพลทหาร
 ตามมาด้วยหลายคน

เมื่อมาถึง น้ำหมื่นมักจะออกตัวว่า

“ผ่านมาทางนี้เลยแวะมาขอน้ำขอทำกินเสียหน่อย แล้วจะต้องรีบไป
 เพื่อยาลำบากรับรองฉันให้มากความ”

แต่ทุกครั้ง พ่อแม่จะกุกกูกอปปูเลื่อรับตรงนอกชาน หาหมากพลูบุหรี
 และน้ำเย็นมารับรอง

หากมาใกล้เวลาอาหาร พ่อแม่เป็นต้องชวนน้ำหมื่นกินด้วยกันจนได้
 ปูเลื่อเลี้ยงกันบนนอกชานนั่นเอง ตลอดเวลากินอาหารก็จะพูดคุยสนทนากัน
 เป็นที่สนุกสนานถูกอกถูกใจ เพราะท่านหมื่นมีเรื่องในเมืองมาเล่ามากมาย
 ล้วนแต่เป็นเรื่องน่าตื่นตาตื่นใจสำหรับคนอยู่สวน ซึ่งร้อยวันพันปีแทบจะ
 ไม่ได้ออกไปเห็นโลกภายนอก

เกิดจำได้ว่าหลายปีมาแล้ว ครั้งหนึ่งเคยตามพ่อแม่ไปธุระในตัวจังหวัด
 เพชรบุรี ผ่านไปที่สถานที่แห่งหนึ่งมองเห็นรั้วและสนามกว้างขวาง ประตู
 ทางเข้ามีทหารถือปืนยืนระวางตรงอยู่อย่างน่าเกรงขาม เมื่อมองเข้าไปข้างใน
 เห็นบ้านเรือนอย่างดีปลูกอยู่หลายหลัง ล้วนแต่เป็นเรือนปลูกแบบใหม่
 ที่เรียกว่าเรือนปั้นหยา ใต้ถุนสูง มีไม้ฝากระดานดีตามยาวแบบสมัยใหม่
 หลังคามุงกระเบื้อง ผิดกับทางบ้านเกิดซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นเรือนไทยหลังคา
 แแหลมชันมุงจากกันทุกบ้าน

เกิดถามพ่อด้วยความตื่นตาตื่นใจว่า

“นี่ที่อะไรจะพ่อ ใหญ่โตราวกับวัง”

“นั่นแหละ กองทัพล่าง น้ำหมื่นของเอ็งประจำอยู่ในนี้”

ความใหญ่โตมโหฬารของสถานที่ทำให้เกิดเข้าใจโดยไม่ต้องมีใครบอกว่า น้ำหมื่นต้องเป็นคนใหญ่คนโตถึงจะทำงานอยู่ที่ตรงนั้นได้ มีน้ำเล้าญาติพี่น้องถึงได้เกรงอกเกรงใจน้ำหมื่นกันนัก

บ้านของน้ำหมื่นอยู่ที่บ้านท่าหิน ห่างออกไปหลายเส้น จนไม่สะดวกที่จะไปมาหาสู่กันบ่อยนัก ยกเว้นแต่เวลามีงานมีการ พี่น้องจึงจะไปชุมนุมพบปะกันสักทีหนึ่ง

เกิดได้ข่าวแว่วๆ มาหลายเดือนแล้วว่าปีนี้ คล้าย ลูกชายคนโตของน้ำหมื่นอายุครบปีบวช ผู้เป็นพ่อคุ้ยล่งหน้าไว้แล้วว่าจะต้องทำให้ใหญ่โตเป็นที่เลื่องลือ เรียกว่าชาวบ้านไปร่วมงานกันทั้งตำบลก็ได้ ส่วนญาติพี่น้องนั้นแน่เหลือเกินว่าจะต้องไปชุมนุมกันหมดทุกคนเพื่อช่วยงาน

เกิดมาแน่ใจเมื่อใกล้ถึงวันงาน ได้ยินแม่เอี่ยมปรารภกับพ่อ

“เห็นจะต้องไปค้างล่งหน้าสักสองวัน เห็นพ่อหมื่นว่าจัดงานใหญ่โตคนในเมืองเห็นจะมากันหลาย”

เกิดกับน้องสาวนั่งอยู่ใกล้ๆ มองหน้าพ่อเป็นเชิงถาม ก็ได้รับคำตอบว่า

“ข้าจะไปวันสุกดิบ แกล้งล่งหน้าก่อนสักวันก็ตามใจ”

“ฉันจะเอานางเกิดไปกับฉันนะพี่ ส่วนนางเร็นค่อยตามไปพร้อมพ่อเอานางเกิดไปช่วยหุงข้าวต้มแกง มีกันหลายๆ คนค่อยสบายใจ”

ความที่ไม่ค่อยจะได้ออกไปไหนนัก เกิดจึงอดตื้นตันไม่ได้ที่จะได้ไปค้างที่บ้านน้ำชาย ประกอบกับงานนี้ถือเป็นงานออกหน้าออกตา ต้องตระเตรียมเสื้อผ้าชุดดีที่สุดมาไว้ออกรงาน แม่เอี่ยมตรงไปที่วัดพริบพรีขอทองหยองเครื่องแต่งตัวที่ฝากท่านสมภารช่วยเก็บรักษาไว้ กลับมาบ้านเพื่อตกแต่งประดับกายให้ลูกสาวคนโปรด

“มีงานมีการก็ใส่ของดีๆ หน่อย ออกหน้าออกตา ไม่ให้ชาวบ้านดูถูก”

แม่เอี่ยมให้เหตุผล เมื่อส่งกำไลทำให้เกิดแล้วเตือนว่า

“เอ็งถอดกำไลเงินมาเก็บไว้ ว่าเป็นทอง เอาไว้ใส่ตอนมีงานออกหน้า”

เป็นธรรมเนียมของหญิงสาวสมัยนั้นที่จะสวมกำไลเท้าจนกว่าเมื่อใด

ออกเรือนแต่งงานไป จึงจะถอดเก็บเตรียมไว้ให้ลูกสาวสวมเมื่อโตขึ้น

ทั้งเกดและเรินต่างก็มีกำไลเงินสวมอยู่ทั้งสองคน แต่เมื่อถึงเวลาไปงาน แม่เอี่ยมจะเปลี่ยนให้เป็นกำไลทองสำหรับลูกสาวคนที่สาม ส่วนคนเล็กยังเยาว์อยู่ คงสวมคู่เดิม

กำไลทองของเกดนั้นเป็นของรักของแม่เอี่ยม ตัวกำไลดูใหญ่หนากว่าที่เป็นจริง เพราะช่างบรรจงตีแผ่แผ่นทองออกหุ้มครั้งที่เป็นแกนอยู่ภายใน จนดูเป็นกำไลทองวงใหญ่หนาหน้าตาภาคภูมิ เหมือนมีน้ำหนักทองมากกว่าที่เป็นจริงหลายเท่าตัว

เมื่อเกดเข้าสู่วัยชรา เห็นเครื่องประดับของเกาโบราณแบบนี้กลับมาเป็นที่นิยมในหมู่สาว ๆ สมัยใหม่ ลูกสาวของเกดเองเคยหยิบมาลูบคลำ แล้วถามด้วยความสงสัย

“คุณแม่คะ ทำไมกำไลมีวงนี้ใหญ่จัง”

“ก็ใครเขาสวมข้อมือบ้างเล่า” เกดก็ยังอดขำไม่ได้ “เขาเอาไว้สวมข้อตีนต่างหาก”

“อ๊วยตายแล้ว! ลูกไปงาน เห็นผู้หญิงคนหนึ่งเขาเอากำไลแบบนี้ล่ะคะมาสวมข้อมือ เขาว่าใหญ่โตดี ใส่แล้วดูรวย”

เรินไม่สนใจเครื่องประดับเหล่านี้ แถมรำคาญว่าเกะกะตัว ลูกนั้นก็ไม่ใช่ดวงกมลจะหลุดหาย ครั้งไหนที่ไปงาน พอแม่หยิบให้ใส่ เจ้าตัวก็แทบจะถอดคืนเสียเดี๋ยวนั้น

“ไม่ว่าอะไรหรือแม่ เดียวฉันทำลายแม่ก็จะตีฉันอีก”

ในที่สุดแม่เอี่ยมก็ยอมแพ้ ไม่ใช่เพราะตามใจลูกสาว แต่เป็นเพราะรู้ว่าเรินยังซุกซนนัก เดินเหินผลุบลับไม่ระมัดระวัง อาจจะหายเข้าจริง ๆ จึงเหลือเกดคนเดียวที่ได้ประดับประดาร่างกายอย่างงดงาม ถูกใจแม่ทุกครั้งที่ไป

แม้เวลาล่วงผ่านไปหลายสิบปี เกดได้เคยร่วมงานอื่นๆ ที่ใหญ่โตกว่านี้อีกมาก แต่ไม่มีงานไหนเลยในหน้าสมุดแห่งความทรงจำ ที่ตราตรึงอยู่ในใจเกดเท่ากับงานบวชลูกพี่ลูกน้องในครั้งนั้น

ทั้งที่จะว่าไปแล้ว เมื่อเกิดเข้าสู่วัยชรา ย้อนกลับไปมอง ก็ได้แต่นึกด้วยความขบขันว่าเป็นงานเล็กๆ งานหนึ่งตามประสาชาวบ้านเท่านั้นเอง

ความตื่นต้นไม่ได้เริ่มขึ้นในวันงาน หากแต่เริ่มสัมผัสได้ตั้งแต่เมื่อเหยียบย่างเข้าไปในบ้านของหมื่นสดนั้นทีเดียว

บรรยากาศดูตึงคัก ผู้คนเดินไปเดินมาขวกไขว่อยู่ตั้งแต่ลานบ้านเรื่อยขึ้นไปถึงนอกชานและในครัวด้านหลัง

โน่น บ่นราวตากผ้าที่ลานบ้าน ฝ่ายยอมขมื่นสำหรับทำจิ๋วถูกยกขึ้นมาชว่สืเหลืองได้ที่หรือยัง ครั้นเห็นสีผ้ายังชืดอยู่ไม่สวยสดจับตา พวกผู้หญิงที่ช่วยกันยอมก็ถอนใจกันเฮือกใหญ่

“ตายละวา! ต้องเติมน้ำส้มลงไปอีกแล้ว”

นางจัน น้ำสะไถ่ยืนโย่งหยกเติมน้ำส้มสายชูลงในถังยอมที่โซลกขมื่นลงไปแล้วเป็นกายเป็นกอง เพื่อเติมน้ำให้เข้มข้นใจก่อนจะเอาลงแช่อีกครั้ง คราวนี้พอยกขึ้นมา สีเหลืองจับตาดู เรียกกันว่า ‘สุก’ ก็ถอนใจกันโล่งอก หัวเราะเฮฮากันออกมาได้ ยกผ้าขึ้นซึ่งฝั่งบนราวรับแดดลมจนแห้งสนิทวันงาน เป็นอันว่าหมดเรื่องการยอมจิ๋วกันไปที

ลูกชายคนรองไปตัดกล้วยน้ำว้าและกล้วยตานีมาจากหลังบ้านหลายเครือ แถมมะพร้าวสำหรับแกงอีกทั้งทะเลลาย ลูกมือคือเด็กผู้ชายในบ้านตามมาเป็นพรวน ช่วยกันหอบหัวเข้าไปเก็บตุนไว้ในครัวเพื่อประกอบอาหารคาวหวาน

เสียงตำน้ำพริก ชูตมะพร้าว เสียงฉ่ำของอะไรสักอย่างถูกเทลงไปในกระทะ คว้นขึ้นโขมง แว่วมาไม่ขาดเสียง สลับกับเสียงร้องบอกกันของพวกผู้หญิงในครัว อาหารการกินจะต้องเตรียมทำไว้เลี้ยงญาติพี่น้องที่มาช่วยงานทุกมือ ทุกวัน รวมไปถึงการทำอาหารอย่างดีเป็นพิเศษสำหรับวันงานอีกด้วย กลายเป็นภาระใหญ่ที่ต้องระดมผู้หญิงมาช่วยงานกันแทบจะหมดหมู่บ้าน

เด็กๆ ติดตามพ่อแม่มาวิ่งกันเกรียวกราวอยู่บนลาน

ส่วนพวกผู้ชายมีเวลาว่างมากกว่าพวกผู้หญิง นานๆ จะได้มาเจอ

เพื่อนฝูงกันพร้อมหน้า ก็สนุกสนานกันใหญ่ บางคนก็ชวนกันมาตั้งวง บ่นไป
 กำถั่ว ทายกันเอาเงินนิดๆ หน่อยๆ พอครีครึ้นอยู่รอบลานบ้าน เลือกมุม
 ร่มรื่นที่มีเงาของต้นไม้ใหญ่ทอดมาให้ความสบายแม้ในยามแดดจัด

บางคนที่สูงวัยหน่อย ชี้เกียจจะเล่นถั่วเล่นโปอย่างพวกหนุ่มๆ ก็ไป
 หยิบกระดานหมากรุกและกระดานสกาที่เจ้าของบ้านเก็บไว้ เอาออกมาเล่น
 กันอยู่บนนอกชานบ้าน แข่งขันเฟลิดเฟลินกันอยู่ได้เป็นวันๆ ปล่อยเรื่อง
 ในครัวและนอกครัวให้พวกผู้หญิงเขาจัดการกันเองตามสะดวก

ท่านหมื่นเป็นคนใจคอกว้างขวาง น้ำตาลเมา กระแซ่ อุ ที่มีอยู่
 สั่งให้ลูกน้องขนเอามาเลี้ยงแขกโดยทั่วถึงกัน แต่ก็ต้องระมัดระวังให้กินกัน
 พอหอมปากหอมคอ ไม่ถึงกับเมาผาย

ขึ้นกินมากเกินไป แทนที่จะสนุกสนานครื้นเครง ก็จะกลับกลายเป็น
 การทะเลาะวิวาทเอาได้ง่ายๆ บางทีลูกหลานไปเป็นเรื่องเป็นราวฆ่าแกงกัน
 งานบุญเลยกลายเป็นงานบาปอย่างน่าเสียดาย

แม่เอี่ยมรับภาระเรื่องทำพะเนางและแกงคั่วอันเป็นของถนัด ส่วนเกิดได้รับ
 มอบหมายให้ทำของว่างสำหรับเลี้ยงแขกในเมืองที่จะมาร่วมงาน

หมื่นสดบอกพี่สาวว่า

“เจ้านายฉันท่านกรุณามางานบวชเจ้าคล้ายด้วย ต้องต้อนรับให้ดีเป็น
 พิเศษ ของหวานของหวานแยกสำรับต่างหากจากคนอื่นๆ อ้อ! ของหวาน
 เห็นจะต้องฝีมือพี่เอี่ยม ช่วยทำขนมครกหน้าเครื่องให้หน่อย”

ขนมครกของแม่ไม่เหมือนของชาวบ้านทั่วไป แม่เอี่ยมจะแสดงฝีมือ
 เฉพาะเวลาไปทำบุญในงานใหญ่ๆ ที่วัดเท่านั้น คือนอกจากเนื้อแป้งจะนุ่ม
 หวานกลมกล่อมเป็นพิเศษไม่เหมือนใครแล้ว แม่เอี่ยมก็จะทำหน้าขนมครก
 ด้วยกุ้งสับละเอียดเห็นมันเป็นสีแดงสวยผิดกับกระเทียมพริกไทย หยอดลง
 เป็นหน้าขนมครก ประดับด้วยซอผักชีเขียวบางสดใส ให้กลิ่นหอมน่ากิน

บางครั้งก็ทำไก่สับ หมูสับ แต่กุ้งสับนั้นขึ้นชื่อมากที่สุด

คราวนี้ เนื่องจากแม่เอี่ยมต้องทำพะเนางไก่และแกงคั่วหม้อใหญ่

จึงมอบหน้าที่ทำขนมครกหน้าเครื่องให้ลูกสาวทำแทน

“เกิดทำแทนแม่ที่ ทำจนคล่องแล้ว ไม่ต้องให้แม่คุม” แม่เอี่ยมลั้งเกตด้วยความไวใจ “ทำให้สุดฝีมือ งานนี้ต้องรับคนใหญ่คนโต”

เกตนึกไม่ออกว่าคนใหญ่คนโตนั้นคือใคร

คนใหญ่คนโตที่มาร่วมงาน เท่าที่เกตรู้จักก็คือนายทองเพ็ง เศรษฐีประจำหมู่บ้าน รายนี้ไม่มาช่วยงานอย่างชาวบ้านอื่นๆ เพราะไว้ศักดิ์ศรีว่าเป็นคนรวย แล้วอีกอย่างก็คือ ต่อให้ไม่ถือตัว จะส่งลูกเมียมาแทนก็ไม่รู้จะส่งใครมา เมียหลวงของแกก็ป่วยกระเสาะกระแสะมาตั้งแต่ออกลูกคนเล็ก เมียน้อยที่มีอยู่เป็นขบวบนั่นก็เป็นสาวรุ่นหน้าตาหมดจด ปล่อยมาให้เจอเจ้าหนุ่มในหมู่บ้านเข้าก็เกิดเรื่อง จึงปล่อยมาไม่ได้

ก่อนวันงาน นายทองเพ็งก็ส่งของมาช่วย เป็นน้ำตาลทรายขาวอย่างดีจากนครชัยศรี ทั้งที่เพชรบุรีเองก็ได้ชื่อว่าเป็นเมืองน้ำตาลอยู่แล้ว แต่ถือว่าเป็นของหายากราคาแพงกว่า พร้อมด้วยไข่มืดฟองโตๆ ใส่ถาดใหญ่ ผ่าออกไข่มืดใสเป็นน้ำมันเอี่ยม แสดงว่าต้องเค็มมาเป็นอย่างดีเป็นเวลานานนับเดือน ในวันงานนั่นเอง เกตจึงได้พบ ‘คนใหญ่คนโต’ ที่ว่านั้นเป็นครั้งแรก

ตกเวลาเย็นของวันสุกดิบ เกตจำได้ว่าตัวเองกำลังนั่งพับเพียบชมกลุ่มอยู่กับพ่อแม่และน้องบนนอกซานที่ใช้สำหรับการเหล่านาคในตอนค่ำ ในตอนนั้นเอง ที่หน้าบ้านก็มีเสียงพูดแซ่แสดงความตื่นเต้น และเสียงเคลื่อนไหวลูกนั่งของคนที่นั่งอยู่ริมซุ้มประตูเหนือบันได แสดงว่าจะต้องเกิดเหตุการณ์สำคัญ ใครคนหนึ่งร้องบอกว่า

“เจ้านายท่านหมื่นมาแล้ว”

ใครคนหนึ่งในฝ่ายเจ้าภาพกระวีกระวาดคลี่พรมผืนเล็กที่เตรียมไว้แล้ว ออกมาปูเป็นพิเศษ ลูกสาวหมื่นเร่งงานรีบคลานไปหยิบพานหมากพญูหรี่มาวางไว้อีกัลลั คนอื่นๆ ที่นั่งอยู่กระเียบห่างกันออกไป ร่นกันไปเป็นแถว ทั้งที่ตรงกลางไว้ให้ผู้มาถึงก้าวมานั่งได้สะดวก

ชายหลายคนในเครื่องแบบทหารเดินขึ้นมาเป็นแถวอย่างมีระเบียบ

เกิดไต่ย็นน้ำชายพูดเสียงนอบน้อม

“เจริญขึ้นข้างบนขอรับ เป็นพระคุณหาที่สุดมิได้ที่ใต้เท้ากรุณา”

ชายคนที่เดินนำหน้าคนอื่นนั้น แม้แต่งกายด้วยเครื่องแบบคล้ายคลึงกัน แต่เพียงมองแวบเดียว แม้ในสายตาที่ไร้เดียงสาต่อความเป็นไปในโลกภายนอกอย่างเด็กสาววัยสิบเจ็ด ก็ยังแยกออกว่าผู้ใดเป็นหัวหน้ากลุ่มดังพญาช้างสารที่โดดเด่นอยู่เหนือช้างอื่นๆ เพราะความสง่างามซึ่งซังผุดไปจากผู้ติดตามทุกคน

เมื่อย้อนทบทวนความรู้สึกที่พบกันเป็นครั้งแรก เกิดจำได้แต่เพียงความพิศวงเมื่อเห็น ‘เจ้านาย’ ของน้ำหมื่น เพราะบุคคลสำคัญขนาดนี้ ในความรู้สึกของเกดจะต้องเป็นคนสูงวัย อย่างน้อยก็ต้องแก่กว่าน้ำหมื่นของเกดอยู่มาก มิฉะนั้นน้ำหมื่นจะเคารพยำเกรงขนาดนี้ได้อย่างไร

แต่ชายผู้ทรุดตัวลงนั่งบนพรมผืนพิเศษที่เจ้าบ้านปูลาดเตรียมไว้ให้นี้เป็นชายหนุ่ม!

ถึงแม้ไม่ใช่ชายหนุ่มอายุครบปีบวชอย่างคล้ายลูกชายคนโตของหมื่นสด แต่ก็ห่างไกลจากคำว่าคนแก่หรือแม่แต่วัยกลางคน

รูปร่างสูงใหญ่...สูงกว่าน้ำหมื่นเสียอีก พูดถึงความใหญ่ก็พอๆ กัน เพียงแต่ดูผิวกายกว่ามาก เพราะช่วงไหล่ แผ่นหลัง ยึดตรงมีสง่า

เมื่อเกิดแลเลยขึ้นไปถึงดวงหน้า ก็ไม่กล้ามองเต็มตาเพราะความยำเกรง เห็นเพียงปลายคางและข้างแก้ม สะดุดตาที่ผิวพรรณเกรียมแดดเป็นสีน้ำตาลแดงระเรื่อ หากยังละเอียดเกลี้ยงเกลาบอگویหนุ่มฉกรรจ์ไม่ขรุขระเหี่ยวอย่างผิวของน้ำหมื่น

ไต่ย็นเสียงท้าวกังวานมีสง่าพูดกับเจ้าของบ้าน

“นี่หรือลูกชายคนโตของหมื่น”

เจ้าหนุ่มคล้ายประหม่างเงินเข้าไปกราบ แล้วเหลยนั่งก้มหน้าทำอะไรไม่ถูก เสียงพ่อดตอบเรียบร้อยสุภาพ

“คนนี่หละขอรับ ครบปีบวช ก็ให้บวชสักหนึ่งพรรษา”

“ดีแล้ว ถูกต้องตามประเพณี เมื่อฉันอายุครบยี่สิบก็บวชเรียนแล้ว

เหมือนกันที่วัดบวรนิเวศ”

ทหารที่ติดตามมาได้ที่นั่งใกล้กับพ่อ ท่าที่จะเคยรู้จักกันมาก่อน เกิดเห็นพ่อให้แล้วกระซิบถามถึง ‘เจ้านาย’ ก็ได้คำตอบเบาๆ

“ท่านซื้อพันธรีหลวงรัตนยุทธ เพ็งจะย้ายมาจากราชบุรี มาประจำที่กองทัพล่างสักสองสามเดือนมานี้เอง เป็นผู้บัญชาการหน่วย ท่านเป็นคนไม่ถือตัว ใจดี เมตตาลูกน้อง ถ้าท่านทราบว่ามีงานมีการอะไร ถ้าไปกราบเรียนเชิญท่าน ท่านก็มา”

“ท่านเป็นตั้งนายพันเดียวรี ยังดูหนุ่มแน่นแท้ๆ” พ่อออกปากเบาๆ อย่างที่

“คนมีบุญวาสนาก็น่าอย่างนี้ละ พ่อมี”

เกิดได้ยืนเต็มสองหู แต่ในเมื่อตัวเองเป็นเด็ก ไม่มีสิทธิ์จะพูดแทรกอะไรเข้าไปได้ ก็ได้แต่ฟังอยู่เงียบๆ

แม่เอี่ยมสะกิดลูกสาว เมื่อเกิดเหลียวไปมอง นางก็กระซิบบอก

“เอ็งไปช่วยนำจันยกของว่างมาให้เจ้านายท่าน แต่ไม่ต้องยกไปให้เองดอกนะ นำจันจะเป็นคนยกออกไป”

ถึงอย่างไรแม่เอี่ยมก็ยังหวงลูกสาว เห็นทหารหนุ่มๆ ตาม ‘เจ้านาย’ มาหลายคน เกรงว่าลูกสาวจะเป็นเป้าสายตาชายหนุ่มเหล่านั้นโดยไม่จำเป็น

อาหารเย็นกว่าจะยกออกมาก็ดำเนินการเรียบร้อยไปแล้ว ตอนนั้นจึงมีแต่ของว่างที่ทำเสร็จใหม่ๆ ฝีมือของเกิดเอง จัดใส่สำหรับอย่างดี แยกต่างหากจากของคนอื่น นำจันคลานเข้าไปวางให้ตรงหน้า ‘เจ้านาย’ แล้วเลยถือโอกาสนั่งพับเพียบ ทำตัวเป็นเจ้าภาพฝ่ายหญิง คอยรับใช้ดูแลอยู่ใกล้ๆ

หมอลำขวัญนามมาถึงแล้ว ผู้คนที่นั่งรวมกันอยู่ไม่เป็นระเบียบก็เริ่มสงบนิ่ง ตั้งอกตั้งใจฟังแถมเริ่มพรรณนาถึงคุณงามความดีของแม่ผู้อุ้มท้องลูกมาจนรอดปลอดภัย เติบโตได้บรรพตแทนพระคุณ

คนเขาพูดกันว่าหมอลำคนนี้แหล่เก่งนักหนา ทำเอาเจ้านางงานไหนงานนั้นร้องไห้ด้วยความซาบซึ้งตรึงใจกันมากมายแล้ว พวกผู้หญิงในงานต่างก็พากันตื้นตันน้ำตาไหล ต้องยกชายผ้าแถบข้าง ผ้าเช็ดหน้าหามาบ้างชั้นซั

น้ำตากันเป็นแถวๆ

การแหล่เป็นเรื่องยืดยาว กินเวลานานไปจนกระทั่งตึก ต้องหยุดพักเหนื่อยเป็นระยะ ในช่วงหยุดนั้นเอง พวกผู้คนที่นั่งฟังกันอย่างตั้งใจก็ได้พัก ผ่อนคลายความเมื่อยขบที่นั่งอยู่นานๆ ได้เหยียดแข้งขาลุกเดินหรือพูดคุยกันบ้าง

ถึงเวลานี้ เจ้าภาพจะเริ่มยกอาหารหวานคาวออกมาเลี้ยงแขก หรือถ้าพวกเด็กหนุ่มสาวและเด็กเล็กๆ ถือเป็นกันเอง ไม่ต้องรอสำหรับ ต่างคนต่างออกจากบ้านเข้าไปหากินเองในครัวเลยทีเดียว

เกตช่วยแม่ยกอาหารคาวออกมาจากครัวอีกสำหรับหนึ่ง เพื่อจะส่งให้น้าสะใภ้ไปวางตรงหน้า ‘เจ้านาย’ ในตอนนั้นเองก็ได้ยินเสียงพูด

“หมิ่นกินเสียกับฉันด้วยกันสิ”

“เชิญได้เท่าเถิดขอรับ”

“ไม่ละ กินคนเดียวจะไปร่อยอะไร ดูหน้าตาอาหารก็จัดมาเสียมากมาย ชินกินไม่หมดเข้า คนทำจะเสียใจนึกว่าไม่ร่อย”

หมิ่นสดยิ้มอย่างสำรวม

“ร่อยแน่ขอรับ คนทำนี้เป็นพี่สาวกระผม ตอนสาวๆ เคยอยู่ในจวนเจ้าเมือง ทำอาหารคาวหวานอย่างบางกอกเป็น...ของว่างก็ฝีมือพี่สาว”

“มิน่าเล่า ขนมครกหน้ากุ้งอย่างนี้ไม่นึกว่าจะมาเจอที่เมืองเพชร รสมีอร่ามกับบ้านผู้ดีในพระนคร พี่สาวคนไหนกันฉันอยากเห็น จะตรว้างวัลให้”

แม่เอี่ยมถูกรุนหลังออกไป เจ้าตัวก็คลานออกไป สำรวมกิริยาเป็นอย่างดี เสียงแม่จันคนช่างพูดเสริมแจ๊ๆ ว่า

“พวกนี้พะเนางไก่ แก่แล้วกำลังเจ้าคะ ฝีมือพี่เอี่ยม ส่วนขนมครกนั้นฝีมือนางเกตลูกสาว”

“อ้าว! อย่างนี้ต้องให้รางวัลลูกถึงจะถูก” ‘เจ้านาย’ พูดเสียงอารมณ์ดี เกตจำต้องคลานออกไปรับเงินที่น้าสะใภ้กระซิบบอกว่า

“ท่านให้ตั้งตำลึงหนึ่งแฉะ ไปรับเสีย”

จะมองในตอนแรกก็ไม่กล้า เกตได้แต่คลานก้มหน้าไปจนใกล้ตัว

พอสมควร จึงจำต้องยกหน้าขึ้นรับเงินรางวัล

พอยกหน้าขึ้นก็สะดุ้งวาบ

นัยน์ตาที่ก้มลงมองเกदनั้นคมกล้า บาดนัยน์ตาราวกับสายฟ้าแลบ
ปลาทกระหอบตา อย่างไม่ทันจะรู้เนื้อรู้ตัว โคมหน้าของชายหนุ่มที่เกิด
ไม่กล้ามองให้เต็มตาเพราะความยำเกรงในตอนแรก ก็กระจ่างแจ้งประจักษ์
แก่ตา...และแก้มือของเกदनับแต่ครั้งนั้น

แม้ในครั้งแรก เกดไม่เคยตระหนักถึงความรู้สึกของตัวเองเลยก็ตาม

เกดรู้สึกเหมือนกันว่า ‘เจ้านาย’ มองอย่างเพ่งพิศเต็มตา ทำให้ต้องรีบ
หลบตาลงต่ำ บังคับมือมิให้สั่นเมื่อรับเงิน แล้วก้มลงกราบ คลานถอยหลัง
ออกไปจากที่นั้น ไม่ยอมเหลียวมองหน้าใคร

หลายปีต่อมา ในช่วงของการตระกำลำบากแสนสาหัส นายхим
สตรีชรา แม่นมของเจ้าจอมอำพันผู้เมตตาเกิดเหมือนเป็นลูกหลาน เคย
ถามถึงเหตุการณ์เมื่อสมัยเกิดยังสาว

“ถามจริง ๆ เกดคุณหญิง เจ้าคุณตอนหนุ่ม ๆ สมัยพบกัน สวยมาก
ทีเดียวหรือ คุณหญิงจึงลืมไม่ได้”

เกดไม่สามารถจะตอบได้ถูก ได้แต่พูดอย่างใจลอย

“เจ้าคุณท่านไม่ใช่ชายงามอย่างตัวพระในละครก็จริง แต่ตอนที่พบ
กันนั้น ฉันรู้สึกเหมือนท่านเป็นเทวดา ฉันเป็นคนเดินดิน...นี่ ๆ แล้วก็อด
คิดไม่ได้ ถ้าฉันไม่รู้สึกละเช่นนั้นก็น่าจะดีกว่า ชีวิตคงไม่ลำบากอย่างเวลานี้
ก็เป็นได้”

แม้งานบวชของคล้ายผ่านไปอย่างเรียบร้อยหลายวันแล้ว พ่อแม่พาลูกสาว
สองคนกลับมาบ้าน ชีวิตในบ้านของเกดกลับคืนเข้าสู่สภาพปกติเป็นชีวิต
ประจำวันอีกครั้งหนึ่ง แต่จะด้วยสาเหตุญาณหรืออะไรก็ตาม เกดอดรู้สึก
ไม่ได้ว่าความจริงชีวิตไม่เหมือนเดิมเสียทีเดียว

บางสิ่งบางอย่าง...ที่เป็นสิ่งใหม่...เกดไม่รู้ว่าเป็นอะไร กำลังจับจ้องเกด
อยู่อย่างเงียบเชียบ

ถ้าหากว่าเกิดรู้และมีประสบการณ์พอที่จะบอกได้ว่า ‘สิ่งนั้น’ คืออะไร
 หล่อนจะเรียกมันว่า ‘ชะตากรรม’

เกิดจำได้แต่ความรู้สึกแปลก ๆ ผ่านเข้ามาอีกครั้งหนึ่ง ในวันรุ่งขึ้นเมื่อถึง
 ตอนแห่นาคเข้าไปในโบสถ์ ‘เจ้านาย’ ของหมื่นสดมาร่วมงานด้วยเช่นเมื่อวาน

เกิดอยู่ในหมู่พี่น้องสาว ๆ ห้างออกไปเกือบจะสุดปากผนังโบสถ์ ห่าง
 จาก ‘เจ้านาย’ ผู้นั่งเด่นเป็นสง่าอยู่คนเดียว แต่ไม่ว่าจะเหลือบข้าเลื่องแลไป
 ทางนั้นที่ไร ก็จะมีเห็นนัยน์ตาคมคุ่นนั้นเหลือบมองมาเสมอ ได้จ้องหะกัน
 ทุกครั้ง รวากับเจ้าตัวเฝ้าข้าเลื่องมองมานานแล้ว

หลายครั้งเข้า เกิดชักหนาว ๆ ร้อน ๆ

ไม่เข้าใจว่าตัวเองทำผิด หรือเป็นตัวประหลาดอะไรหรือเปล่า บุคคล
 สำคัญที่สุดในงานนี้จึงวนเวียนมองหล่อนอยู่รำไป ทำเอาหมดความสุข มือไม้
 ก็เกะกะก้างไปหมดไม่รู้จะวางที่ไหนถูก

ในตอนแรกก็ไม่สบายใจ...ต่อมาก็เปลี่ยนเป็นเคือง...และท้ายสุด เริ่ม
 รู้สึกกระดากกระเดื่องอย่างไรชอบกล

พี่สาวคนโตที่ออกเรือนไปแล้ว ไม่รู้ชื่อไหนชื่อไหน กระซิบถาม

“เป็นอะไร เกิด นังกระลับกระส่ายไม่อยู่นิ่ง”

“เป็นเหินบ่นะพี่” เกิดสะดุ้งวาบในใจ เกรงว่าจะเกิดพิรุณ “ที่ตรงนี้
 แคบ เหยียดขาไม่ได้”

“อ้าว! กระเถิบมาซี” พี่สาวพาชื่อ แล้วเลยผลักน้องสาวคนเล็กออก
 ห่าง “นังคนนี้ก็เหลือทน นังคนเดียวกินที่เสียสามวา!”

เกิดมองเห็นหนทางเอาตัวรอดได้ทันที คือกระเถิบเข้าสู่มุมเหมาะ
 ให้พี่สาวและน้องสาวบังเสียให้มิดชิด ก่อนจะถอนหายใจอย่างโล่งอก
 หมดเรื่องกันไปที!

เอาเข้าจริง เกิดเพิ่งรู้ภายหลังว่ามันเป็นแค่จุดเริ่มต้นเท่านั้นเอง

ฝนฟ้าในปีนั้นชุ่มฉ่ำสมบูรณ์กว่าปีก่อน จนชาวบ้านออกปากว่าจะมากเกินไป ต้องการไปเสียด้วยซ้ำ ตกมาตั้งแต่เดือนหก ไม่ยอมขาดช่วง ยิ่งเข้าพรรษาแล้ว ยิ่งตกแทบจะวันเว้นวัน

แม่เอี่ยมบ่นไม่ขาดปากว่าปลาแห้งที่ตากไว้จะขึ้นราเสียหมด ที่นอนหอมมุ้ง ผ้าห่มก็เหม็นอับ วันไหนแดดออก วันนั้นแม่และลูกสาวทั้งสองเป็นต้องโกลาหลซักผ้า ตากผ้า ขนที่นอนออกมาผึ่งแดด และยกกระบะปลาแห้งออกมาตากไว้เต็มนอกชาน

แดดร้อนจัดผิดปกติในตอนบ่าย ลมนิ่งจนใบไม้ไม่กระดิก พอตกเย็นแค่แดดอ่อนลงได้ไม่นาน พยับเมฆก็ครึ้มทะมึนเกือบครึ่งฟ้า ก่อนจะแผ่ขยายเข้าครอบคลุมเหนือบ้าน ลมที่นิ่งสนิทมาเป็นเวลานานเริ่มพัดหมุนปั่นป่วนหอบใบไม้แห้งปลิวคว้างกระจายเต็มชานเรือน

เร็นยกกระบะปลาทากแห้งวิ่งอ้าวเข้าไปเก็บในครัว เกดกระชากผ้าผืนสุดท้ายจากราววังหลบเข้าไปใต้ถุนบ้านทันเวลาเมื่อฝนเม็ดโตๆ โปรยปรายลงมา แล้ววิ่งขึ้นบันไดด้านหลัง ขึ้นบ้านไปก่อนจะทันเปียก

ฝนเทกระหน่ำราวกับใครสาดน้ำเป็นถึงๆ ลงมาจากฟากฟ้า เร็นดึงไม้ที่ค้ำหน้าต่างออก ดึงหน้าต่างปั้งปังรอบเรือน เกดหยิบผ้าแถบผืนเก่าที่สุดขึ้นพันอก ยกชายทั้งสองขึ้นโอบคอ ผูกเป็นตะเบงมานให้รัดกุม แล้วลงบันไดหลังไป ร่อนน้ำสะอาดจากชายคาใส่ตุ่มใบโตๆ รอบบ้าน

กลางม่านฝนพร่างขาว เกดมองเห็นเงาทะมึนหลายร่างฝ่าสายฝนไถลเข้ามาอย่างรวดเร็ว แผ่นดินสะเทือน น้ำบนพื้นดินแตกกระจายเมื่อผีเท้ามาควบขับไถลเข้ามา ก่อนที่น้ำหมื่นผู้นำขบวนมาจะพาม้าเข้ามาหยุดอยู่ใต้ชายคาบ้าน

เกดได้แต่ตะลึงมอง ลืมความหนาวเย็น ตลอดจนสายฝนไหลโชกชุ่มพาเนื้อผ้าเนียนแนบเนื้อกาย

บุคคลผู้ควม้ามมาถึงติดๆ กับน้ำหมื่นก็โหนตัวลงจากม้าอย่างว่องไววิ่งเข้ามาหลบฝนอยู่ใต้ชายคา คนอื่นที่ตามมาด้วยสาละวนกับการผูกม้าไว้กับเสาบ้านให้มันหลบฝนอยู่ใต้ชายคา

สายตาคมเฉียบคู่เดิมเหลียวมองเกิด เหมือนกับมีอำนาจพิเศษบอกให้เขารู้ว่า เจ้าของร่างที่ยืนหลบแอบเส้าในความซมุกซมัวอยู่นั้นเป็นใคร

เกตยืนตัวสั่น...ความหนาวเย็นจากฝนนั้นไม่เท่าไรหรอกเพราะชินเสียแล้ว แต่อำนาจสายตาคู่นั้นสิ ทำให้เย็นยะเยือกไปตั้งแต่หัวจดเท้าอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน

ความรู้สึกในขณะนั้น จะว่าโกรธก็ไม่ใช่ กลัวก็ไม่เชิง ถ้าใกล้เคียงกับอะไรมากที่สุด...ก็น่าจะเป็นความอายมากกว่าอย่างอื่น มือเลื่อนขึ้นกอดอกเอาไว้แน่น

โดยไม่รู้ตัว เกตก็ผลุนผลันหมุนตัวกลับ วิ่งขึ้นบันไดหลังโดยไม่ฟังเสียงเรียกของนายชายผู้เพิ่งพรวดพรตวิ่งมาถึง

“นังเกต นังเกตรึนั่น อุ๊บ๊ะ! วิ่งขึ้นบ้านไปเสียแล้ว”

เกตวิ่งพรวดขึ้นไปบนบ้าน ตัวสั่นไปหมด ทั้งด้วยความหนาวเย็น... และด้วยความรู้สึกอย่างอื่นที่อธิบายไม่ได้ ระคนกัน

พอมีกำลังจะลงไปดูเพราะได้ยินเสียงมาร้องและเสียงคนตะโกนแว่ว ๆ อยู่หน้าบ้าน พอเห็นลูกสาวก็ถามว่า

“ใครมา”

“น้ำหมื่นมาจ๊ะ พ่อ”

แล้วตัวเองก็วิ่งพรวดเดียวข้ามนอกชานเข้าไปในเรือนหลังเล็กอันเป็นห้องนอนของตนกับน้อง ปิดประตูมิดชิด เเคราะห์ดีที่น้องสาวไม่อยู่ในห้อง จึงไม่เห็นท่าที่ประหลาด ๆ ของพี่สาว เกตเองก็ไม่อยู่ในอารมณ์ที่จะอธิบายอะไรทั้งสิ้น

คนข้างนอกจะมาเยื่อนกันอย่างไร หรือต้อนรับกันท่าไหน เกตไม่คิดจะออกไปดู ได้ยินเสียงแม่ตะโกนเรียกลูกสาวคนเล็กให้เข้าไปช่วยตระเตรียมทำกับข้าวเลี้ยงแขก แล้วร้องถามด้วยความสงสัย

“เกตมันไปไหนของมัน”

เกตได้สติ พบว่าตัวเองยืนกอดอก ตัวสั่นด้วยความหนาว น้ำหยดเป็นทางลงจากผ้านุ่งไปเปียกพื้นห้องเป็นแอ่ง ก็รีบผลัดผ้า เช็ดตัวให้แห้ง

หยิบเสื้อมาสวมแทนผ้าแถบอย่างที่ห้ามเป็นปกติเวลาอยู่บ้าน นุ่งโจงกระเบน ผืนแห้งสะอาดเข้ากับตัวอย่างรวดเร็ว ผมที่ยังหมาดขึ้นหัวเลยไปข้างหลัง อย่างลวกๆ

น้ำหนักนั่งอยู่ในเรือนของพ่อ ตรงกันข้ามกับเรือนของเกด ในห้องใหญ่ซึ่งเป็นทั้งห้องโถงและใช้ประโยชน์อื่นๆ สารพัด รวมทั้งทางมุ้งนอน ในเวลากลางคืน ‘เจ้านาย’ นั่งหันหลังให้ ทหารที่ติดตามมานั่งสำรวจอยู่ห่างออกไปจนเกือบถึงสุดผนังห้อง ฝนยังคงตกเป็นม่านขาว แต่ค่อยเบาบางลงกว่าตอนแรก

เกดก้าวออกจากเรือนของตน ทำท่าจะวิ่งฝ่าสายฝนเข้าไปในครัวซึ่งอยู่ห่างออกไปทางด้านหลังของเรือนทั้งสอง แต่ก็เหมือนคุณหลวงนายทหารหนุ่ม มีสายตาหลัง เพราะว่าเหลียวมามองเกือบจะทันที พลอยทำให้พ่อและน้ำชายเหลียวมาด้วย

“เกด” เสียงพ่อเรียกทำเอาสะดุ้ง “เป็นไรไม่มาให้น้ำหมื่นเสียก่อน”

เกดจำใจวิ่งข้ามนอกชานจากเรือนเล็ก มาถึงก็ทรุดตัวลงไหว แล้วไหว ‘เจ้านาย’ ด้วย โดยไม่กล้าเงยหน้ามอง

ได้ยิน ‘เจ้านาย’ พูดแถมหัวเราะเบาๆ

“ลาดตระเวนเสร็จแล้วนี่กว่าจะกลับกรมได้ตอนค่ำ ที่ไหนได้กลับมาเจอฝนกลางทาง แฉ่งใจชี้ผ้าฝนมาลักพักนี่กว่าจะพ้น ก็ไม่พ้น ฝนยิ่งหนักจนมองทางไม่เห็น”

พ่อตอบเสียงนอบน้อม

“แหวะเสียที่นึกดีแล้วขอรับ ปีนี้น้ำฟ้าตกหนักจริง ๆ ตกอย่างนี้เห็นทีจะพร้ออีกหลายยามกว่าจะขาดเม็ด”

“เกรงใจ ต้องรบกวนพี่มี” น้ำหมื่นพูดขึ้นบ้าง

เกดคลานถอยออกมา ตรงแนวไปที่ครัวอย่างไม่เหลียวหลัง ได้ยินเสียงพ่อท้วงด้วยเสียงอารมณ์ดี

“เกรงใจอะไรกันพ่อหมื่น พี่น้องกันแท้ๆ พูดอย่างนี้เหมือนเป็นคนอื่นคนไกล ฉันเสียใจ...ฉันลิเป็นฝ่ายเกรงใจ อาหารการกินมีตามประสาชาวบ้าน

เกรงว่าจะไม่ถูกปาก”

“เรื่องนี้...”

พันตรีหลวงรัตนยุทธพูดขึ้นด้วยเสียงเป็นกันเอง

“พอมีैयाได้เกรงใจฉัน ฉันมาอาศัยหลบฝน แล้วเจ้าของบ้านยังหาข้าวให้กินเสียอีก ฉันกลับเป็นฝ่ายรู้สึกว่าคุณมีอุตส่าห์ลำบากลำบากเพราะฉันไม่รู้จักชอบใจอย่างไร”

วาทะไพเราะทำนองนี้ ต่อมาเกิดได้ยินจนชิน และรู้ด้วยว่าเกิดจากน้ำเนื้อแท้ มิได้เสแสร้ง ไม่ว่าชาวบ้านหรือผู้ได้บังคับบัญชา คุณหลวงหนุ่มไม่เคยวางตัวเป็นเจ้าใหญ่นายโตข่มเหงราษฎร ไม่แปลกที่เขาเป็นที่รักและเคารพของผู้อยู่แวดล้อมไม่ว่าใคร

อาหารในวันนั้นไม่ใช่ของดีวิเศษอะไร เป็นอาหารพื้นๆ ที่กินกันอยู่เป็นประจำก็จริง แต่ก็ใช่ว่าจะเป็นอาหารที่ถูกปากแขกทุกคน โดยเฉพาะคุณหลวงซึ่งดูเจริญอาหารเป็นพิเศษ

กับข้าวมีอนั้นประกอบด้วยน้ำพริกฝีมือแม่เอี่ยม อันเป็นอาหารหลักของทางบ้าน มีผักจิ้มคือหอยกกล้วยอ่อนๆ ต้มและผักสดอีกหลายชนิด ล้วนเก็บมาจากแถวๆ รอบบ้านนั่นเอง

ในเมื่อมีแขกมากินอาหารด้วยหลายคน จึงต้องทำกับข้าวเพิ่ม แม่เอี่ยมให้ลูกสาวท่างปลาว่า ด้วยการควักปลาว่าจากไหขึ้นมาห่อด้วยใบตองแล้วปิ้งไฟจนหอมระอุน่ากิน สุดท้ายคือต้มส้มปลาทุฝีมือนองเคดเอง เอาไว้แก้มืดจากอาหารสองอย่างแรก

พวกผู้ชายกินกันอย่างอึดหน้าสำราญ ส่วนผู้หญิงไม่ได้ร่วมวงด้วย แม่เอี่ยมรีบไล่ลูกสาวทั้งสองกลับเข้าเรือนนอน เมื่อเห็นว่ามีทหารหนุ่มๆ ติดตามเจ้านายมาหลายคน

เกิดทำตามคำสั่งโดยไม่ชักช้า

ฝนขาดเม็ดสนิทแล้วเมื่อพวกเขากลับ เกิดเปิดหน้าต่างห้องนอนออกไปรับอากาศเย็นสดชื่นภายนอก หยาดน้ำยังคงร่วงหล่นจากชายคากระแทบ

แสงเดือนเป็นสายขาว

ท้องฟ้าสีน้ำเงินเข้มบริสุทธิ์ราวกับแก้วกระจกชัดใหม่ ดวงจันทร์คืนเพ็ญ เยี่ยมหน้าจากเบื้องบน สาดแสงสีเงินใสกระจ่าง พายุฝนผ่านไปแล้ว ทิ้งไว้แต่ร่องรอยน้ำเงื่อนงท้องร่อง สะท้อนเงาจันทร์ขาวระยับ ปลาตะกอนน้ำใหม่ ดิตตัวขึ้นดังโพงได้ยินแว่ว ๆ มาจากท้องร่องใกล้บ้าน

เสียงฝีเท้ามากระทบกับอยู่ข้างล่าง เกิดลลสายตาลงมองโดยไม่ตั้งใจ พลันก็เห็นม้าตัวหนึ่งถูกชักให้รืออยู่บนลานบ้าน ผู้อยู่บนหลังม้าเงยหน้าขึ้นมองตัวบ้านนิ่งอยู่เหมือนจะมองหาใครสักคน

เมื่อเกิดเปิดหน้าต่างออกไป เสียงเปิดหน้าต่างทำให้เขาผู้นั้นเงยหน้าขึ้นมอง

ในแสงจันทร์ขาวนวล เกิดเห็นดวงหน้าคมสันสมชายของคุณหลวง ยิ้มพรายให้หล่อ่น เช่นเดียวกับอีกฝ่ายหนึ่งมองเห็นดวงหน้านวลใส นัยน์ตาดำคม เยี่ยมมองลงมาจากหน้าต่าง

“แม่เกิด กับข้าวอร่อยมาก”

เป็นประโยคแรกที่ชายหนุ่มพูดด้วย อย่างที่หล่อ่นไม่นึกฝันมาก่อน

“เอาไว้วาง ๆ ฉันจะแวะมาขอกินอีกนะ”

เกิดได้แต่ยืนตัวแข็ง มือที่ลอดลูกกรงไม้ออกไปดันบานหน้าต่างค้างอยู่ในที่นั้น จนกระทั่งม้าตัวนั้นวิ่งเหยาะย่างห่างออกไป พร้อมกับม้าตัวอื่น ๆ แล้วค่อยทวีความเร็วขึ้นจนลับหายไปตามทางเกวียนคดเคี้ยวเป็นเงาขาววราง ๆ อยู่ใต้แสงสีเงิน

“วันนี้พ่อหมื่นมาคนเดียว จะผ่านไปไหนหรือ”

เจ้าของบ้านไม่ได้แปลกใจที่เห็นผู้มาเยือนในตอนค่ำวันนี้ เพราะการผ่านบ้านไปมาของหมื่นเร่งงานรบนับเป็นเรื่องธรรมดา หลังจากกล่าวเชื้อเชิญต้อนรับให้นั่งคุยกันบนนอกชาน ยกหมากพลูหรือออกมาต้อนรับตามธรรมเนียมแล้ว ก็ชักถามกันไปตามประสาญาติพี่น้อง

หมื่นเร่งงานรบไม่ได้ตอบพี่สาวในทันที เพราะเขาเองก็ใช้เวลาตรึกตรอง

มาตลอดทางตั้งแต่ออกจากค่ายทหารในตัวจังหวัดเพชรบุรี มาจนถึงบ้านท่าหิน
ว่าจะเริ่มเรื่องอย่างไรดี

ยังไม่ทันตอบ พ่อมีก็ถามต่อจากที่ภรรยาถามไว้

“นั่นสิ มาคนเดียวคงไม่ได้มาลาดตระเวน เจ้านายพ่อหมิ่นท่านไม่ได้
มาด้วย”

“ไม่ได้มา”

หมิ่นเร่งงานรบทบ มองเห็นช่องทางจะเข้าถึงเรื่อง ก็พูดต่อไปว่า

“พูดถึงเจ้านายคนนี้ ฉันรักเสียจริง ๆ รัชใช้ไม่นานเท่าไรก็เหมือน
อยู่กันมานาน ท่านเป็นคนอารีรอบ เมตตาปราณีลูกน้อง ไม่ถือตัวเลยว่าเป็น
เจ้าใหญ่นายโต”

“นั่นสิ พูดเหมือนใจ”

แม่เอี่ยมเห็นด้วย โดยไม่นึกฝันแม้แต่จะน้อยว่าน้องชายมีจุดหมาย
อย่างไรแอบแฝงอยู่ สรรเสริญต่อไปว่า

“มาคราวก่อน กินข้าวที่นั่นท่านก็อุตสาหะให้ข้าพเจ้า ไม่รับท่านก็ขัดเยียด
ให้จนได้ มีเจ้าใหญ่นายโตไม่ข่มเหงเบียดเบียนชาวบ้านอย่างนี้ พวกเราได้อยู่
ร่มเย็นเป็นสุข”

“เรื่องข่มเหงเบียดเบียนนะไม่มีแน่” น้องชายรีบรับรอง “ท่านไม่เคย
บังคับข่มเหงใคร ถ้าหากว่าอยากได้อะไร ท่านก็ขอกันดี ๆ รักษาหน้าใจกัน
เอาไว้”

น้ำเสียงของหมิ่นสดออกจะมีนัย เพราะตัวคนพูดก็ตั้งใจจะแสดงนัย
ให้รู้อยู่แล้วเป็นเชิงเกริ่นอยู่ในที่ พ่อมีจึงสะดุดหูขึ้นมา

“แล้วท่านอยากได้อะไรล่ะ ที่ว่าขอกันดี ๆ”

หมิ่นเร่งอีกอักข้อยเป็นครู ก็ถามเสียงไปว่า

“เออ! นางเกดปิ่นมันอายุเท่าไร”

ลองถามถึงอายุของลูกสาว เรื่องเดียวที่พ่อแม่จะคิดก็คือเรื่องออกเรือน
มีผิว แม่เอี่ยมมองหน้าน้องชาย แต่ก็ยังไม่ถึงยังไม่ถึงอยู่นั่นเอง

“สิบเจ็ดเต็มอย่างสิบแปดแล้วละ พ่อหมิ่น”

“มันก็สาวเต็มตัวแล้วสินะ ลูกสาวสองคนก็ออกเรือนไปหมดแล้ว เหลือนางเกด พี่เอี่ยมกับพี่มีใจคงจะไม่ยกให้ใครจริงๆ หรือ”

คราวนี้พ่อก็โหวตว่า นึกไปเถิดถึงทหารหนุ่มๆ หลายคนที่ดีหน้าตามหลังเจ้านายมาในวันนั้น ใจนึกไปว่าน่ากลัวเจ้าหนุ่มคนใดคนหนึ่งเกิดต้องตาต้องใจลูกสาวบ้านนี้ขึ้นมา แล้ววิ่งไปหาเจ้านายให้ช่วยเสียละมั้ง ท่านก็เลยใจดี รับเป็นผู้ใหญ่ ให้หมื่นสดมาทาบตามดูลาดเลาเสียก่อน

“ก็ยังไม่ได้ยกให้ใคร”

พ่อก็ตอบชนิดไฉ่เชิง ถือว่าตัวเองก็พอจะมีฐานะไม่น้อยหน้าใคร แม้ไม่ใช่เศรษฐีอย่างนายทองเพ็ง แต่ก็เป็นที่นับหน้าถือตา จะยกลูกสาวคนโปรดให้ใคร ก็ต้องดูให้ถี่ถ้วนเสียก่อน

อดไม่ได้ก็ถามดักคอ

“หรือพ่อหมื่นจะมาเป็นผู้ใหญ่ให้ลูกน้องคนไหน หนุ่มๆ ที่ตามมาด้วยวันนั้นนะหรือ”

หมื่นสดทำหน้าที่พิทักษ์พ่อน ในขณะแม่เอี่ยมมองหน้าน้องชายเป็นเชิงถาม หน้าตาบอกความสนใจขึ้นมาทันที

“เออ...” เจ้าตัวตะกุกตะกักเป็นครั้งแรก ไม่ฉลาดฉลาดอย่างเคย “ไม่ใช่ลูกน้อง...โฮ้ย! ไม่ใช่หรอก...”

“อ้าว! แล้วใครล่ะ...”

หมื่นสดมองหน้าพี่สาวและพี่เขยนิ่งอยู่อึดใจ ก็ตอบเสียงแผ่วเบา

“เจ้านายท่านเรียกฉันไปถามถึงนางเกด...ฉันดูออกว่าท่านพอใจ...”

เงียบ!

ความเงียบอย่างตกตะลึงของฝ่ายเจ้าของบ้านทำให้หมื่นสดรีบพูดต่อไปว่า

“ฉันก็ไม่ได้รับปากท่านดอก บอกว่าต้องมาทาบตามพี่ทั้งสองเสียก่อน ถ้าหากว่ามองกันดี ๆ ท่านพูดอย่างนี้ก็คือท่านรับไปเลี้ยงดูไม่ทิ้งไม่ว่าผู้หญิงยังไม้มันก็ต้องมีผิวเข้าสักรวัน มีผิวอย่างท่านก็ต้องถือว่ามิบุญกว่าผิวชาวบ้าน”

แม่เอี่ยมหายตกตะลึงก่อนสามี ฟังมาถึงตรงนี้ก็ถามขึ้นตรงๆ

“พ่อหมื่น หยุดลักประเดี้ยว ขอฉันถามก่อน พูดยังนี่คือเจ้านาย ท่านอยากได้นางเกิดไปเป็นเมีย...เมียอะไร เอาไปเป็นนางเล็กๆ คอยรับใช้ท่านนะหรือ”

มาเจอคำถามนี้ หมื่นเร่งงานรบก็ตริตรองอยู่ครู่หนึ่ง ก่อนจะตอบ

ใจก็คิดว่าคงจะออกมาในรูปนั้นแหละ ขุนนางหนุ่มออกมาอยู่หัวเมือง รุปร่างหน้าตาดีมีสง่าอย่างคุณหลวงรัตนยุทธ ไม่มีเมียจากบางกอกตามมาด้วย ก็เป็นธรรมดาอยู่เองที่ท่านจะต้องหาเมียหัวเมืองไว้ปรนนิบัติรับใช้ท่าน

ถ้าหากว่าเป็นชาวบ้านอื่น มีความเคารพยำเกรงขุนนางโดยเฉพาะขุนนางทหารมีอยู่เต็มเปี่ยม พ่อแม่มีแต่แทบจะเอาลูกสาวใส่พานมาประเคน เรื่องจะเป็นเมียใหญ่หรือเมียเล็กไม่สำคัญ ถือว่าผู้ชายสูงศักดิ์นั้นพ่อได้หญิงสาวคนใดไปเป็นเมียแล้ว ก็เป็นอันว่ารับเลี้ยงดูไปจนตายโดยปริยาย ฐานะเมียหลวงหรือเมียน้อยก็ไม่เป็นที่รังเกียจในสังคมด้วยกันทั้งสองฝ่าย ส่วนใหญ่อยู่ในรั้วบ้านเดียวกัน แบ่งหน้าที่งานในบ้านไปช่วยกันทำ รับใช้สามีกันคนละอย่าง เมียหลวงบางคนก็เป็นฝ่ายหาเมียน้อยให้สามีด้วยซ้ำไป

หมื่นเร่งงานรบเคารพคุณหลวงผู้บัญชาการหน่วยโดยหน้าที่ และนิยมนับถือนิสัยใจคอเป็นส่วนตัว จึงตอบอย่างค่อนข้างให้คะแนนเจ้านายว่า

“เท่าที่เห็น เจ้านายฉันท่านไม่มีเมีย ได้ข่าวว่าท่านเป็นพ่อม่ายหรืออย่างไหนแหละ นิสัยใจคอท่านโอบอ้อมอารีน่าเคารพ ท่านเกิดต้องตานางเกิดขึ้นมา ท่านก็ไม่หักหาญ ให้ฉันมาพูดกับพี่ทั้งสองเสียก่อน เพื่อว่าหมื่นหมายใครเอาไว้ท่านจะได้รู้ ไม่บังคับเอาแต่ใจท่าน”

คำพูดเหล่านี้เจ้าตัวซึกซ้อมเอาไว้ก่อนแล้ว ว่าเหมาะเจาะดีที่จะพูดกับพี่ชายพี่สาว ไม่ดูเป็นการเข้าข้างฝ่ายเจ้านายจนเกินไป เอาไว้ถ้าฝ่ายนี้เต็มใจจะยกลูกสาวให้ จึงค่อยเพิ่มคะแนนให้เจ้านายจนเต็มเปี่ยม

พอมีซึกเสียก่อนอย่างไว้เชิง

“เจ้านายท่านนี้ทุกอย่างจึงจะมาขอนางเกิดไปเป็นเมีย ท่านก็ออกเจ้าใหญ่ นายโต ผู้หญิงสาวๆ ในเมืองมีออกนับไม่ถ้วน”

“พี่มีพุดรากับลืมนี่ไปแล้วว่าลูกสาวสวยแค่ไหน”

หมิ่นเร่งงานรบท้วงด้วยเสียงอารมณ์ดี

“ถึงผู้หญิงในเมืองก็เถอะ ฉันก็ยังไม่เห็นวาคันไหนจะกินนางเกิดมันได้
ลง พุดถึงการเหย้าการเรือนฉันก็ว่าพอตัว เจ้านายท่านยังออกปากว่ากับข้า
กับปลาถูกปากท่าน เรื่องกิริยามารยาท พี่เอี่ยมก็อบรมได้ดีสมกับพี่เคยอยู่
ในจวนเจ้าเมืองมาก่อน แล้วถ้าเจ้านายท่านอยากจะฝึกปรี้อให้เป็นผู้ลากมากดี
กว่านี้ ทำไม่จะทำไม่ได้ นางเกิดมันก็เฉลียวฉลาดพอตัว”

พ่อมี่ฟังแค่นี้ก็ไม่มีคำถามจะถามต่อ ใจก็นึกคล้อยตามไปว่า ถ้า
ลูกสาวจะได้สามีทั้งที ได้เป็นเมียขุนนางย่อมดีกว่าเมียชาวบ้านแถวนี้เป็นแน่
ทั้งมีหน้ามีตา ทั้งสุขสบาย พ่อแม่ก็หมดห่วง

เกือบจะออกปากตอบรับ แต่คิดเลือกคำให้ฟังดูดี ไม่ใช่ช้อยากได้ลูกเขย
จนเนื้อเต้น พ่อมี่ก็ได้ยินภรรยาพุดขึ้นมาน้ำตาเฉย

“พ่อหมิ่นช่วยกราบเรียนเจ้านายท่านให้ทราบเถาะว่า...ฉันกราบ
ขอบพระเดชพระคุณท่านที่เมตตา แต่นางเกิดคงรับบุญวาสนาอย่างนั้นไม่ได้”

พ่อมี่เกือบจะอ้าปากค้าง เช่นเดียวกับน้องชายของภรรยา

“อ้าว! ทำไมละ”

สองชายถามเกือบจะพร้อมกัน

แม่เอี่ยมหนึ่งไปอืดใจก่อนจะตอบ คำตอบนั้นแสดงว่าพยายามเรียบเรียง
ถ้อยคำให้เหมาะเจาะ

“ลูกฉันออกเรือนไปสองคนแล้ว นางเร็นมันก็กระโดดกระเดกเป็นเด็ก
ไม่รู้จักโต ได้แต่นางเกิดนี่แหละเป็นหัวเรี่ยวหัวแรง พ่อแม่แก่ตัวลงไปทุกวัน
ฉันอยากจะเอาลูกคนนี้ไว้รับใช้พ่อแม่ยามแก่เฒ่า”

เหตุผลข้อนี้ถ้าอ้างกับแม่สื่อของเจ้าหนุ่มคนใดคนหนึ่งที่มาทาบทาม
หยั่งเชิงเพื่อขอลูกสาว ก็พอฟังได้ในแง่ที่ว่า พ่อแม่ฝ่ายหญิงไม่เต็มใจจะยกให้
เพราะฝ่ายชายมีคุณสมบัติไม่เพียงพอ จึงปฏิเสธอย่างรักษาน้ำกัน ชนิด
บัวไม่ให้ช้ำ น้ำไม่ให้ขุ่น

แต่นี้...ในเมื่อฝ่ายชายเป็นบุคคลที่...ถึงไม่ได้ลอยลงมาจากฟ้า ก็เรียก

ได้ว่าเกือบจะลอยลงมานั้นแหละ...คำปฏิเสฐจึงก่อความงงวยไม่คาดฝันให้
หมื่นสดยิ่งกว่าอะไรทั้งหมด

คนที่พิศวงยิ่งกว่าหมื่นสดยิ่งก็คือสามีของแม่เอี่ยมเอง พอมีเห็นว่าเป็น
เหตุผลที่ไม่เข้าท่าแม้แต่น้อย ชำกรรยาภิพุดออกมาโดยไม่ปรึกษาหารือกัน
สักคำ เจ้าตัวก็เลยเอะอะออกมา

“นางเอี่ยม แกเป็นบ้าไร เจ้าใหญ่นายโตขนาดนี้มาขอลูกเราไปเป็นเมีย
แกยังไม่พอใจ แล้วแกพอใจเทวดาอินทร์พรหมยมนาที่ไหนกัน”

แม่เอี่ยมทำหน้าบึ้ง ประชดว่า

“แล้วไง...อยากจะยกลูกสาวใส่พานให้เขาใจจะขาดขึ้นมาละซี”

“เออ!” พอมีรับคำด้วยเสียงหนักๆ “ข้าไม่รู้จะเก็บนางเกดมันเอาไว้
ให้ใครนี่หว่า”

“ไม่รู้จะให้ใครก็เอาไว้ในบ้านนี้แหละ เอาไว้หยอดข้าวหยอดน้ำเวลา
พ่อแม่เจ็บปะหงับๆ ขึ้นมา” แม่เอี่ยมตอบเสียงแข็ง

พอมีมองหน้าภรรยาอีกครั้ง คราวนี้พอหายแปลกใจก็ชักเอะใจว่าคงจะ
มีอะไรสักอย่างแอบแฝงอยู่ จึงจ้องหน้าเหมือนจะจับความรู้สึก

“แกคิดอะไรของแก บอกข้าได้ไหม ข้าไม่เคยเห็นแกคิดอะไรหยั่งนี้
มาก่อน เป็นบ้านอื่นเขาก็ใส่พานยกไปให้แล้ว”

“ฉันกลัว...” แม่เอี่ยมตอบห้วนๆ “กลัวว่าถ้าได้คู่ครองมีบุญวาสนา
มากนัก นางเกดมันจะลำบากด้วยบุญวาสนาของคู่ครอง ท่านสมภารหวาด
ท่านดูดวงชะตาไว้”

พอเอ่ยถึงเจ้าอาวาสชราผู้ที่ชาวบ้านเคารพนับถือกันทั้งหมู่บ้าน พอมี
ก็เงิบ สงบปากลงทันที เรื่องคำทำนายนี้เคยได้ยินภรรยาเล่าให้ฟังแล้ว และ
ไม่คิดจะคัดค้าน เนื่องด้วยเคารพเลื่อมใสสมภารหวาดมาตั้งแต่ไหนแต่ไร

“ท่านดูดวงว่าอะไร” หมื่นสดยถามด้วยความสงสัย

แม่เอี่ยมก็เลยเล่าให้ฟังโดยละเอียดเท่าที่จำได้ ทบทวนไปมาอยู่สอง
สามครั้งให้เข้าใจแจ่มแจ้ง จนหมื่นสดยยกหน้าหงิกๆ แสดงความเข้าใจและ
เห็นใจ

เมื่อฟังจนรู้เรื่องดี เขาออกความเห็นอย่างรอบคอบด้วยมองเห็นไกลกว่าคู่สามีภรรยา

“ถ้าพี่ทั้งสองไม่ยกนางเกิดให้เจ้านายด้วยเรื่องนี้ ฉันก็เห็นใจ แต่มองอีกที พี่จะปล่อยไว้อย่างนี้ไม่ได้ จะต้องยกนางเกิดให้คนอื่นเขาเสียรู้แล้ว รื้อรด”

“ทำไมละ พ่อหมื่น” แม่เอี่ยมถามทันควัน

“ทำไมนะหรือ ฉันจะได้อ้างตอนไปกราบเรียนเจ้านายว่ามีคนอื่นมาขอไว้แล้ว หรือหลานฉันมันรักใคร่ชอบพอกับคนอื่นอยู่ก่อน...ก็แล้วแต่จะว่ากันไป เจ้านายท่านจะได้ไม่เคืองว่าพวกเราจองทอง ขอลูกสาวก็ไม่ให้เสียเฉยๆ ถ้ามันมีผู้อื่นให้เห็น เจ้านายท่านก็หมดความอยากได้ไปเอง”

แม่เอี่ยมอึ้งเพราะไม่ทันนึกข้อนี้มาก่อน พ่อมีมองภรรยาด้วยความรำคาญนิดๆ เคืองหน่อยๆ

“เออะซี แก! เรื่องเก่ายังปลดจากคอไม่ทันไร เอาเรื่องใหม่เข้ามา ผูกคออีกแล้ว แกริบหาลูกเขยเข้ามา อย่าให้เจ้านายท่านเคือง ดีไม่ดีพ่อหมื่นจะเดือดร้อนไปด้วย”

แม่เอี่ยมหน้าเสีย มองหน้าน้องชายเป็นเชิงหาหรือ

“จุกละหุกหยั่งนี้ฉันจะนึกถึงใครได้ทัน พ่อหมื่นล่ะว่าไร ผู้ชายคนไหนมันพอจะสมน้ำสมเนื้อกันบ้าง”

หมื่นสดยกมือลูบคาง หน้าตาบอกความกังวล

“ถามกันตอนนี้ใครจะนึกออก...พี่ดูเอาเองในหมู่บ้านก็แล้วกัน ใครนะที่มันเคยมาทาบทามนางเกิดนะ”

“เจ้าถม...” แม่เอี่ยมตอบหัววนๆ “...แล้วก็เจ้ารุด เจ้าเหมือนอีกคน แต่ฉันไม่ชอบ เจ้าถมมันเกียจคร้านเอาแต่สบาย หน้อยจะถือกะลาขอทาน เจ้ารุดนั้นก็เกะกะเหวี่ยงไปทางหัวไม้ ส่วนเจ้าเหมือนก็ยังไม่ได้อะไรเรียน...”

“แกมันก็หาเรื่องดีเขาไปหมด” พ่อมีได้ช่องทางจะต่อว่าภรรยา เพราะยังนึกหมั่นไส้อยู่บ้าง “คราวนี้จำเป็นแล้วนี่ เอาเข้าคนหนึ่งเหอะ ต่อให้มันเหมือนวัวเหมือนควายก็ต้องทน”

เสียงปรีกษาหาหรือของผู้ใหญ่ไม่ได้พ้นจากหูของลูกสาวคนเล็กไปได้
เรินได้ยินแว่วๆ ในตอนแรก ไม่ได้สนใจ จนกระทั่งได้ยินชื่อพี่สาวเข้ามา
เกี่ยวข้องด้วย จึงหูฟังขึ้นมา

เด็กสาววัยสิบห้าแอบอยู่หลังฝาเรือน เงยหูฟังจนครบถ้วนได้เรื่อง
ได้ราวแล้ว ก็ไม่รอช้า ค่อยๆ ถอยห่างออกไปแล้ววิ่งปร๋อลงบันไดด้านหลัง
ที่พาดจากนอกชานหน้าครัว วิ่งไปหาพี่สาว

เกตไปตัดใบตองอยู่หลังบ้าน ได้ตามที่ต้องการ เดินหอบกลับมา พอได้
เห็นน้องสาววิ่งหน้าเร็ดมาหา

“พี่! พี่!”

เรินไม่รอช้า ตรงเข้าจุดกระซากลากแขนพี่สาวให้กลับเข้าไปในดงกล้วย
ตามเดิม ไม่ฟังเสียงเอ็ดของเกต แล้วละล่ำละลักบอกเรื่องราวที่ได้ยินมา
โดยด่วน ชัดๆ เกินๆ แต่ก็ได้ใจความสำคัญครบ

ฟังจบ เกตปล่อยใบตองหลุดร่วงจากมือโดยไม่รู้ตัว มีดอโต้ที่ถือไว้
ก็เกือบร่วงตามลงไป เข่าอ่อนจนต้องทรุดตัวลงนั่งบนตอไม้แถวนั้น

ไม่อยากจะเชื่อหูตนเอง

เจ้านายของน้ำหมื่นให้น้ำชายมาเป็นพ่อสื่อสู่ขอเกต...แค่นี้ก็น่าอัศจรรย์
ยิ่งกว่าฟ้าผ่าลงกลางแดดสว่างอยู่แล้ว แต่แม่ปฏิสเรธ แถมยังคิดจะยก
ลูกสาวให้เจ้าหนุ่มแถวบ้าน...นี่สิ...ยังไม่คาดคิด

“แม่จะยกพี่ให้เจ้าถม...”

“ยัง” น้องสาวแก้ให้ “ไม่รู้ว่าคนไหน พี่ถม...พี่รอด...พี่เหมือน...
คนไหนก็ไม่รู้”

เกตกัดริมฝีปากแน่น นึกถึงเจ้าหนุ่มสามคนที่น้องสาวเอ่ยชื่อมาแล้ว
เกิดความซังน้ำหน้าขึ้นมาสุดขีด

เริ่มต้นด้วยเจ้าถม นึกหน้าแล้วสะอิดสะเอียน อ้ายเจ้าคนนั้นวันๆ
เอาแต่จุกจิกลอยชายไปโน่นมานี่ ไม่เคยช่วยพ่อแม่ทำงาน เอาแต่ร้อง
เพลงลิเกเกี้ยวสาวด้วยเสียงเพี้ยนระคายหู มีงานวัดที่ไหน งานบวช งาน
โกนจุก งานแต่งงาน ไม่ว่าบ้านใคร มันต้องไปลอยหน้าทะเล้นให้ระคายหู

ระคายตา...

อ้ายรอดยิ่งร้ายกว่าเจ้าถม แคนึกซื่อเกิดก็ชนลูกชนพอง เพราะความเป็นนักเลงหัวไม้ ชอบถือนคมแฝกไปตีกับหนุ่ม ๆ ละแวกอื่นอยู่เป็นประจำ ถือว่าพ่อแม่ใหญ่โตเป็นถึงกำนัน เคยถูกนักเลงเก่าเขาสั่งสอนมาเบาะ ๆ ถูกห้ามกลับมา หยอดน้ำข้าวต้มอยู่กว่าเดือนเมื่อก่อนเข้าพรรษา เกิดเห็นหน้าที่ไรก็อยากหนีไปเสียให้สุดหล้าฟ้าเขียว หน้าตามันยิ่งกว่าโจรป่าห้าร้อย

แถมเมื่อมาทาบตามลู่ขอเกิดแล้วไม่สำเร็จ อ้ายรอดยังมีหน้าไปพูดอีกว่า

“กูจะจุดเสียเมื่อไหร่ก็ได้”

แต่เกิดก็รู้ว่ามันไม่กล้า เพราะเกรงกลัวบาร์มีหมิ่นแรงงานรบ ดีแต่คุยไปอย่างนั้นเอง

อ้ายเหมือนค่อยยังชั่วหน่อย ไม่ซี้เกียจ ไม่เกร แต่เกิดก็ไม่เคยนึกสวาทมันแม้แต่หน่อย ดูมันโง่ ๆ เชื้อ ๆ พุดจาไม่ทันคน ชำหน้าตาเห็นแล้วไม่ถูกชะตา เห็นมันมองชะเง้อชะเง้อหาครั้งใด ก็ว่าคาญจนต้องลุกหนีเมื่อนั้น

แล้วหนึ่งในสามคนนี้นะหรือ เกิดจะต้องไปอยู่กินเป็นคู่ผัวตัวเมีย แค่นี้ก็อยากจะกลืนใจตาย

“ไม่เอา...ไม่ยอม” เกิดได้ยินเสียงตัวเองหลุดปากออกไปอย่างฉุนเฉียวจนเร็นทำหน้าตื่น

“ไม่ยอมคนไหน พี่”

“ไม่เอาทั้งนั้นแหละ” เกิดกระแทกเสียง

มืดในมือพันฉับลงไปบนกอไม้ล้มลุกเล็ก ๆ แถวนั้นจนกิ่งก้านขาดกระจุย เป็นการระบายอารมณ์ เกิดนึกขึ้นมาแวบหนึ่งว่า...นี่ถ้าเป็นหัวเจ้าหนุ่มทั้งสาม ก็คงจะดีหาน้อยไม่

“คอยดูนะ ถ้าพ่อแม่งให้เป็นเมียมันคนใดคนหนึ่งละก็ จะพันหัวมันให้เบะ”

เร็นทำตาโตมองพี่สาวคนสวย แล้วหัวเราะก็ออกมาอย่างกลืนไม่อยู่

“แล้วพี่เกิดจะเอาผัวที่ไหน เจ้านายน้าหมื่นรี”

เกิดเจ็บมือข้างที่ไม่ได้ถือมีดขึ้น สายเลือดวิ่งเป็นริ้วขึ้นใต้ผิวหนังจน
ร้อนชู้ด้วยความโกรธระคนอาย เรินหลบไม่ทันก็ถูกตีเข้าให้จนร้องลั่น
“โอ้ย! มาบอกให้รู้ยังมาตีอีก ทีหลังไม่บอกแล้ว”
เสียงร้องอะอะไววายนั้นทำให้เกิดได้สติ รีบอุตปากน้องสาวไว้
“เจียบ! เดี่ยวพ่อแม่ได้ยินเข้า!”
เรินเจียบเสียงลงทันทีอย่างรู้ตัว พี่สาวคลายมือออก ไม่ว้ายกำชับว่า
“ถ้าได้ยินพ่อแม่พูดอะไรอีก มาบอกนะ”

เกิดใจคอไม่ดีในระยะสัปดาห์หลังจากนั้น เพราะไม่รู้ว่าจะทำอย่างไร
กับเรื่องของตน

เฝ้าสังเกตก็เห็นพ่อแม่ทำเฉยๆ ไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลง เพียงแต่ดู
เจียบขี้นระคนหงุดหงิดกันมากกว่าเคย ไม่ค่อยจะพูดจาปราศรัยกันด้วยดี
เหมือนเมื่อก่อน ทำให้เกิดไม่อยากจะเข้าหาพ่อแม่ไปด้วย

ความสบายใจของเกิดมีอยู่นิดหนึ่งตรงที่ว่า...ยังไม่มีวีแววพ่อแม่ของ
เจ้าหนุ่มสามคนนั้นมาเยี่ยมเยียนที่บ้าน รวมทั้งพวกมันเองก็ไม่ได้มาอว
ให้กลุ่มใจหนักกว่าที่เป็นอยู่

แต่...เพื่อความไม่ประมาท เกิดกำชับน้องสาวซ้ำแล้วซ้ำอีกให้คอย
สตับตรับฟังข่าวคืบหน้าทุกกระดิก ไม่ให้เผลอเผลออย่างเมื่อก่อน แล้วตัวเอง
ก็นอนก่ายหน้าผากคิดว่าจะหาทางออกอย่างไรดี หากว่าพ่อแม่เกิดยกลูกสาว
ให้เจ้าถม...หรือไม่ก็เจ้ารอด...หรือไม่ก็เจ้าเหมือน...ขึ้นมาจริง ๆ

คำพูดของน้องสาวยังก้องอยู่ในหู

“พ่อแม่กลัวว่าเกิดได้ผู้มีบุญวาสนาแล้วจะลำบากเพราะบุญวาสนา
ของผิว เหมือนอย่างหลวงพ่อกำนายไว้”

โธ่เอ๊ย! แล้วถ้าหากว่าเกิดได้ผู้มีบุญวาสนาติดมาแม้แต่ปลายมือ
อย่างเจ้าคนใดคนหนึ่ง ในสามคนนั้น พ่อกับแม่นึกหรือว่าเกิดจะสบาย...
ได้ผู้ผดิดคิดจนตัวตายนะไม่ว่า!

เกิดก้าวเดินไปจนสุดสะพานท่าน้ำ อันเป็นไม้กระดานแผ่นยาว ทอดจากพื้นดินไปเหนือคลองไส้ไก่ที่ทอดผ่านหลังบ้าน แล้วนั่งลงตรงปลายสะพานเพื่ออาบน้ำ

คลองไส้ไก่เป็นคลองเล็กๆ แยกจากลำคลองของบ้านท่าหิน แล้วลัดเลี้ยวผ่านต่อไปจากสวนไปสู่ทุ่งนาสิบๆ ด้านหลัง แม้แคบแต่ใสสะอาด เพราะน้ำไหลถ่ายเทจากคลองได้ตลอด มะพร้าวทอดอยู่ริมตลิ่งหลายต้น เอนลำต้นต่ำยื่นไปเหนือผิวน้ำ สะท้อนเงาลงในน้ำที่ไหลเอื่อยอ่อน ตรงปากทาง พ่อเอาเสาไม้รวกไปปักไว้ถี่ๆ เพื่อกันไม่ให้สวะและสิ่งปฏิกูลอื่นๆ ลอยตามน้ำเข้ามาได้

เรินลอยคออยู่ในน้ำก่อนหน้านี้แล้ว พอเห็นพี่สาว ผู้เป็นน้องก็โหนตัวขึ้นบนปลายสะพาน สะบัดผมให้น้ำร่วงพรูกระจาย

“ฉันขึ้นบ้านละนะ”

“อ้าว! อาบเป็นเพื่อนกันก่อนซี” เกิดท้วง

“ไม่เอา” น้องสาวปฏิเสธทันที “พี่เกิดอาบน้ำช้า ชัดซี! เกลียวไม่รู้จักเปียกคอย”

ตอนนั้นเป็นเวลาค่ำเข้าได้เข้าไฟ อากาศเย็นพอสบาย ในคืนแรมมีแต่ดาวค่อยๆ ผุดขึ้นมาส่องแสงสุกแจ่มอยู่สองหรือสามดวงบนแผ่นฟ้าสีครามแก่ เกิดอาบนํ้าอย่างพิถีพิถันตามความเคยชิน ใช้มะขามเปียกขัดถูเนื้อตัวจนทั่วแล้วล้างออก มะกรูดที่ถือติดมือมาด้วย เกิดบีบน้ำลงบนเส้นผมเพื่อเป็นยาสระผมให้สะอาด

ขัดสีจวีวรรณเสร็จก็หย่อนตัวลงในน้ำ อาบน้ำ สระผมตามสบาย จนรู้สึกตัวเบาสะอาด จึงเหินยตัวขึ้นมา นั่งตามเดิม ปล่อยให้ลมยามค่ำพัดโชยกระทบตัวเปียกๆ ให้หมดแห้งไปเอง

เสียงกรอบแกรบเหมือนใครเหยียบใบมะพร้าวแห้งบนลานดินใกล้เข้ามา เกิดเหลียวไปมอง คิดว่าเป็นน้องสาวย้อนกลับมา แต่แล้วก็สะดุ้งสุดตัว!

ใครคนหนึ่ง...ร่างสูงใหญ่...เห็นเป็นเงาดำตัดกับพื้นฟ้าหมกมัว เคลื่อนเข้ามาใกล้ รือด้วยท่าที่ระมัดระวัง แล้วหยุดอยู่ก่อนจะมาถึงสะพาน

เก็ตร้องออกมาเบาๆ ด้วยความตกใจ สัญชาตญาณทำให้ทำท่าจะ
ทิ้งตัวลงในน้ำ แต่พอได้ยินเสียงหัวๆ เรียกอย่างอ่อนโยน

“แม่เกิด ไม่ต้องกลัว ฉันเอง”

หัวใจเกิดแทบจะหยุดเต้น...จะด้วยความตกใจ ไม่คาดฝัน หรือมี
อะไรมากกว่านั้นก็ยังบอกตัวเองไม่ได้ ได้แต่ผุดลุกขึ้นยืนตัวแข็งอยู่บนปลาย
ไม้กระดาน

อีกฝ่ายหนึ่งหยุดยืนบนพื้นดินที่หัวสะพาน ห่างออกไปไม่กี่ก้าว แต่
ไม่ได้เดินเข้ามาใกล้มากกว่านั้น ในความมืดมิดขมุกขมัวที่มีเพียงแสงสีครามแก่
ส่องรางๆ จากท้องฟ้า เกตยังเห็นประกายตาคมกล้าของคุณหลวงเพ่งพิศ
หล่ออย่างตะลึงลาน

เกตไม่รู้ตัวหรอกว่า เมื่อขึ้นจากน้ำใหม่ๆ ปลอยให้ลมพัดหยาดน้ำ
แห้งไปกับกาย แต่ผ้าห่มดั้นยังคงรัดแนบส่วนสัดของสาวน้อย แลเต็มตึง
จุดดอกไม้ผลิบาน ผิวกายละเอียดนวล ดูสว่างอยู่ในความมืดมิดขมุกขมัว
ปากแก้ม คิ้วคาง อ่อนสะอาด ดูจิ้มลิ้มพริ้มเพรา่นั้น เป็นความงามตาม
ธรรมชาติอย่าง que อีกฝ่ายหนึ่งไม่เคยเห็นมาก่อน เกตทำให้สาว ๆ ผู้ปรุงแต่ง
รูปโฉมด้วยเสื้อผ้าและผมเผ้า กลายเป็นดูเกะกะรุงรังเกินงามไปจนหมดสิ้น

เกตรู้แต่ว่าหน้าร้อนผ่าวไปหมด ความร้อนแล่นวูบวาบไปตลอดทั้งตัว
ราวกับถูกไฟจี้ สายตาคุณหลวงไม่ได้หยาบคายลวนลามก็จริง แต่...ก็มี
อานุภาพเสียยิ่งกว่าการเกี้ยวพาราสีของเจ้าหนุ่มทั้งหมู่บ้านรวมกันเสียอีก

มือข้างหนึ่งจับชายผ้าที่ขมวดกระโจมอกไว้ อีกมือหนึ่งจับผืนผ้าแห้ง
ที่เตรียมมาผลัด ยึดแน่นไว้ราวกับจะเป็นเกราะกำบัง แต่เกตก็รู้วามัน
คงจะบังอะไรไม่ได้เท่าไร ได้แต่ยืนสะท้อนร้อนสะท้อนหนาวอยู่ตรงนั้น

“ไม่ได้ตั้งใจจะให้แม่เกิดตกใจ...แต่ฉันอยากพบแม่เกิด ไม่ทำอย่างนี้
ก็ไม่รู้จะหาเวลาอื่นไหนอีก”

เกตพูดออกแล้วตอนนั้น แม้ว่าเสียงยังสั่น

“เจ้า...เอ่อ...เจ้านาย...จะพูด...อะไร...กับฉัน”

“อย่าเรียกฉันว่าเจ้านายเลย” ชายหนุ่มท้วงเสียงเบาๆ แต่เกตก็ได้ยิน

ชัดเจน “ฉันไม่ใช่เจ้านายสักหน่อย แล้วไม่ได้คิดจะข่มเหงบีบบังคับแม่เกิด
เพียงแต่อยากไต่ยืนด้วยหูตัวเองให้ถนัดเท่านั้น...”

สายตาเกิดชำเลื่องไปรอบๆ อย่างรวดเร็ว หายใจไม่ทั่วท้อง กลัวว่า
จะมีคนมาเห็น

“ฉันไม่ได้เอาใครมาด้วย” คุณหลวงบอกเหมือนรู้ใจ “ฉันมาคนเดียว
...มาถามแม่เกิดให้สิ้นสงสัย...จริงหรือที่ว่าแม่เกิดไม่ประสงค์จะให้ฉันมาขอ
เพราะแม่เกิดมีผู้ชายอื่นรักใคร่กันอยู่แล้ว”

คุณหลวงจะได้คำตอบจากน้ำหมีแล้ว แต่ก็คงไม่ละความพยายาม
ดันดันมหาถึงบ้าน เพื่อจะได้พูดจากับเกิดโดยตรง

ความคิดของเกิดแวบกลับไปหาม่า ยืนนี้พอกับแม่ไม่อยู่ น้ำหมี
ให้คนมาตามไปหาที่บ้าน บอกว่าลูกชายคนโตจนจะสึก จะจัดงานทำบุญ
ที่บ้านเป็นการรับลูกชายกลับบ้าน เลยขอแรงพ่อกับแม่ไปช่วยตามเคย

เป็นไปได้อย่างไรเล่า...น้ำหมีหาเรื่องบังหน้า เพราะลูกชายชาวบ้าน
ไหนๆ เวลาสึก เขาก็สึกกันเงียบๆ ไม่เห็นจะต้องจัดงานทำบุญอะไร น้ำหมี
ทำอุบายชวนพ่อกับแม่ออกไปให้พ้นบ้าน เพื่อให้คุณหลวงมาพบเกิดได้สะดวก
เสียละมัง

เกิดรู้ว่า...เพียงแค่ว่ายกหน้ารับทีเดียว ยอมเอออวยไปกับพ่อกับแม่ว่า
เกิดมีชายอื่นแล้ว คุณหลวงก็คงจะถอยทัพกลับไป เรื่องจะฉุดคร่าเกิดไป
เป็นเมื่อนั้น เกิดไม่คิดว่าคุณหลวงจะทำ การที่ส่งน้ำหมีมาเจรจาแต่แรก
ก็แสดงแล้วว่าคุณหลวงประสงค์จะเข้าตามตรอกออกตามประตู

แต่...ถ้าเป็นเช่นนั้น...เกิดจะพอใจหรือ

เกิดก็อึดใจไม่รู้ว่าตอบอย่างไร จนไต่ยืนคำถามซ้ำ

“จริงหรือ แม่เกิดมีผู้ชายอื่นเสียแล้ว บอกฉันมาตามตรง ไม่ต้อง
กลัว ฉันอยากไต่ยืนด้วยหูตัวเอง...ถ้าแม่เกิดมีคนอื่นแล้ว ฉันก็จะไม่มา
ยุ่งเกี่ยว ไม่ได้พบเห็นกันอีก”

เกิดก็ม่น้ำลงต่ำ อายุก็แสนจะอายุ...แต่จนแล้วจนรอดก็พยักหน้า
ไม่ลง

คุณหลวงก็รอ...ไม่เร่งรัด ดูเหมือนคุณหลวงไม่เดือดร้อนสักนิดเดียว ที่เวลาผ่านไปโดยไม่มีคำตอบ เพราะจะทำให้มีเวลาอยู่ใกล้เกิด มีโอกาส ชมโฉมได้เต็มตากว่าครั้งก่อนๆ

ยิ่งมองก็ยิ่งพึงพอใจมากขึ้นกว่าครั้งแรกและครั้งต่อมาที่เห็น

ในที่สุด เกิดก็ทรุดตัวลงนั่งบนปลายสะพานตามเดิม ยกผ้าผืนที่แห้งมากอดแนบอกไว้เมื่อรู้สึกลมเย็นยามค่ำซัดจะก่อความหนาวสะท้อนขึ้นมาทุกขณะ หรือจะเป็นเพราะความสะทกสะท้านที่ต้องเผชิญหน้ากับชายหนุ่ม... ก็บอกไม่ถูก

“ฉันไม่มีผู้ชายที่ไหน”

เกิดก็ห้ามความอายที่สุดเท่าที่จะห้ามได้ ตอบด้วยเสียงแผ่วเบา

“แม่เป็นห่วงฉัน...ท่านสมภารหวาดท่านดูดวงว่า...ฉันจะลำบากเพราะคู่ครองที่มีบุญวาสนา...แม่กลัว...”

น้ำเสียงชายหนุ่มบอกความประหลาดใจ และคล้ายจะมีความโล่งใจแฝงอยู่ด้วย

“พิธ! เรื่องแค่นี้เองนะรี เชื้ออะไรกับดวง”

เกิดงยหน้าขึ้นมอง ด้วยความพิศวงจนลืมหูลืมตา กล้าย้อนถามว่า

“เจ้านายไม่เชื่อหรือเจ้าคะ”

คุณหลวงก้าวลงมาบนสะพาน มาหยุดอยู่เมื่อเกือบถึงปลายสะพาน แล้วทรุดตัวลงนั่ง คุณเข่าลงข้างหนึ่ง

คุณหลวงไม่ได้แต่งเครื่องแบบทหารอย่างที่เคยเห็นครั้งก่อน แต่สวมเสื้อปานบางๆ สีขาวคอกลม ผ่าอกกลางมาครึ่งหนึ่ง แขนแค่ศอก ต่อมาภายหลังเกิดจึงรู้ว่าเขาเรียกว่าเสื้อ ‘มิสกรี’ แต่ก็ยังนุ่งกางเกงทหารอยู่ คงเป็นเพราะต้องขี่ม้ามาจากในเมือง

เมื่อเข้ามาใกล้ขนาดเอื้อมมือมาสัมผัสได้ เกิดก็ยั้งตัวเกร็งเพราะความตกประหม่า เบาใจอยู่นิดเดียวว่าคุณหลวงยังคงยิ้มละไม มองเห็นฟันขาวเป็นระเบียบ ผิดกับชาวบ้านทั่วไปซึ่งกินหมากเสียจนฟันดำ ไม่มีท่าทางเป็นเจ้านายใหญ่โตให้ยำเกรง

“ฉันเชื่อบุญกรรมมากกว่าดวง เชื่อว่าทุกข์หรือสุขในชีวิตเกิดจากการกระทำของตัวเอง”

คุณหลวงนั่งอยู่คนเดียวหนึ่ง เหมือนจะเรียบเรียงคำพูด แล้วพูดต่อไป ด้วยเสียงหัวเราะนุ่มนวล

“ฉันเคารพเลื่อมใสท่านสมภารवाद...เคยไปกราบไหว้ท่านมาแล้ว ไม่บังอาจลบหลู่คำทำนายของท่าน แต่ฉันขอบอกแม่เกิด...แล้วต่อไปจะบอกพ่อแม่ของแม่เกิดด้วยตัวฉันเองว่า...ถ้าหากว่าฉันได้แม่เกิดไป ฉันก็จะไม่ทอดทิ้งให้แม่เกิดลำบาก ขออย่างเดียวว่าแม่เกิดอย่าทิ้งฉันเสียก่อนเท่านั้น...แม่เกิดรับคำได้ไหม”

ใจเกิดที่เดินไม่เป็นจังหวะอยู่เมื่อครู่ บัดนี้เกิดอาการวูบขึ้นวูบลงอย่างแรง เหมือนเรือถูกคลื่นใหญ่โยนไปมา ไม่กระดานที่นิ่งอยู่ก็เกิดอาการเหมือนจะโยนตัวไปมาได้เช่นกัน เกิดก้มหน้าต่ำไม่รู้จะตอบอย่างไรถูก

คุณหลวงเอื้อมมือมาเชยคางเกิดให้เงยหน้าขึ้น พอมือแข็งแรงนั้นแตะคาง เกิดก็สะดุ้งราวกับถูกไฟจี้อีกครั้ง ความตกใจทำให้บัดมือชายหนุ่มออกไปเต็มแรง แต่แล้วมือข้างนั้นก็ถูกยึดเอาไว้แน่นในอุ้งมืออบอุ่น

คุณหลวงพูดแกมหัวเราะว่า

“อย่าสะบัดไปนะ แม่เกิด จะพาฉันตกน้ำลงไปด้วยกันหรือ”

แล้วคุณหลวงก็คลายมือออก ไม่ได้อ้อยอิ่งเกาะกุมอยู่อีก แต่สายตา ยังคงกวาดมองทั่วตัวสาวน้อยอย่างรักใคร่เอ็นดู

ทรวดทรงองค์เอยของเกิดอรชร ดุจดอกบัวอ้อมน้ำ เป็นความสวยงามตามธรรมชาติของวัยสาว เร่งเร้าอารมณ์จนอีกฝ่ายแทบจะยับยั้งใจไม่อยู่

“เกิดมาคงยังไม่เคยมีผู้ชายคนไหนมาถูกต้องตัวแม่เกิดขึ้นนะ ตกใจมากหรือ ฉันไม่ได้คิดจะลวนลามแม่เกิดเล่น ตั้งแต่เห็นหน้าในวันบวชนายคล้ายฉันก็ต้องตาต้องใจ ไม่นึกว่าจะมาเจอผู้หญิงถูกใจเข้าที่นี้ พอรู้ว่าพ่อแม่แม่เกิดไม่ยกให้ ฉันกินไม่ได้นอนไม่หลับตั้งหลายวัน”

เกิดฟังแล้วก็อายแสนอาย แต่พร้อมกันนั้นก็เกิดความอบอุ่นขึ้นอย่างประหลาด ในความหนาวเย็นของลมคำที่สัมผัสผิวกายเป็นระลอกอยู่ใน

ตอนนั้น

ห้องฟ้าคืนแรมเหมือนผืนผ้าสีคล้ำผืนใหญ่ ไร้ยั่วหมู่ดาวกะพริบพราย หมู่ไม่โดยรอบกลายเป็นเงาดำสนิท ยอดเอนไหวตามสายลมอ่อนต้นลำพูชายน้ำปรากฏแสงหึ่งห้อยวับแวม

ความจริงมันก็ไม่ต่างอะไรกับคืนแรมอื่นๆ แต่ในความรู้สึกของเกดรอบตัวช่างงดงามอย่างไม่เคยเห็นมาก่อน

คุณหลวงมองเกด วนเวียนอยู่อย่างนั้นเหมือนไม่รู้เบื่อ แล้วปรารภยิ้มๆ ว่า

“หรือแม่เกดไม่เชื่อใจ จะให้ฉันสาบานก็ได้...จะให้สาบานต่อหน้าดาวคืนนี้ก็ได้ว่า...ฉันจะรัก จะไม่ทิ้งแม่เกด หากว่าทั้ง ขอให้ฉันประสบแต่ความทุกข์ยากลำบาก อย่าได้มีความสุขความเจริญ”

ทั้งที่เกดเขิน เกดก็ไม่วายเปลอหัวเราะคิกออกมา

“ทำอะไร” คุณหลวงถามด้วยความสงสัย

“ฉัน...ฉัน...ยังไม่เคยเห็นใครเขาสาบานกับดาว” เกดตอบอายๆ “มีแต่เขาสาบานกับพระ...”

“ฉันสาบานกับดาว เวลาค่ำลงวันไหนฉันไม่ได้อยู่ด้วย แม่เกดเปิดหน้าต่างออกไป ก็จะได้นึกถึงคำของฉันอย่างไรเล่า”

เกดไม่เคยได้ยินใครพูดอย่างนี้มาก่อน เป็นคำพูดที่แปลกหู และน่าแปลกกว่านั้นก็คือเกดกลับเข้าใจดี...พร้อมกับความเข้าใจก็คือความจับใจ...จับลึกเข้าไปถึงส่วนลึกสุด

แสงไต้วับแวมมาจากบนเรือน กระทบตาเกดทำให้ได้สติขึ้นมา ไม่รู้ว่าพ่อแม่กลับมาหรือยัง ถ้าหากว่าลงมาตาม เห็นลูกสาวนั่งอยู่ที่ทำน้ำในตอมมีตสนิทกับผู้ชาย เกดอาจจะถูกต้อยอย่างหนัก แม้ว่าแต่ไหนแต่ไรเกดไม่เคยถูกพ่อแม่ลงโทษถึงขั้นเฆี่ยนตีเลยสักครั้ง

เกดขยับตัวร้อนรนลุกขึ้น คุณหลวงมองด้วยความสงสัย

“จะรีบร้อนไปไหน”

“ฉันอยู่ไม่ได้แล้ว” เกดรีบตอบ “พ่อแม่มาเห็นเข้า ฉันจะถูกเฆี่ยน”

คุณหลวงเหลียวมองบนเรือน คงจะเข้าใจถึงความหวาดหวั่นของสาวน้อย จึงไม่ท้วงติงอีก

คุณหลวงเดินนำเกิดจากสะพานมาถึงพื้นดิน หันกลับมา เอามือกันไว้ไม่ให้เดินผ่านไปได้ แล้วถามสั้นๆ เสียงนุ่มหู

“เมื่อไรฉันจะได้พบแม่เกิดอีก”

เกดสั้นศีรษะ ตอบตรงๆ ว่า

“ไม่ได้ดอกเจ้าคะ พ่อแม่รู้เข้า...เดี๋ยวลงโทษฉัน...ว่าแอบมาพบผู้ชาย”

“แล้วแม่เกิดไม่เห็นใจฉันบ้างหรือ” เสียงคุณหลวงซักจะเปลี่ยนเป็นตัดพ้อนิดๆ

เกดสั้นศีรษะอีก แค่นี้...เกดก็อายเหลือที่จะอาย กลัวเหลือที่จะกลัว ถ้าหากว่าพ่อไพล่หน้าต่างมาเห็นเข้า เกดก็ไม่รู้จะเอาอะไรมาแก้ตัวอยู่แล้ว

เกดผลจากคุณหลวงแล้ววิ่งตรงไปที่เรือนอย่างไม่เหลียวหลัง แต่ก็รู้ทั้งที่ไม่หันมามองว่าคุณหลวงมองตามมาจนลับตา

อีกไม่กี่วันหลังจากนั้น คุณหลวงก็มาสู่ขอเกดด้วยตนเอง ถือว่าเป็นผู้สูงด้วยเกียรติและตำแหน่งมากพอ จนไม่ต้องไปกราบเรียนไหว้วอนขอใครที่ไหนมาเป็นผู้ใหญ่แทนตัว

ในเมื่อหลวงรัตนยุทรออกปากเองทั้งที พร้อมคำมั่นสัญญาว่าจะไม่ทอดทิ้งเกดให้ตกระกำลำบาก พ่อมีกับแม่เอี่ยมก็ไม่รู้จะหาคำปฏิเสธอย่างไร มาอ้างอีกต่อไป

แม่เอี่ยมไม่ได้แต่ตอบอย่างที่ฟังตอบว่า

“อฉันกราบเรียนใต้เท้า ขอให้ทำถูกต้องตามประเพณีก็พอ”

พ่อมีเก็บปากเก็บคำเจี๊ยบ ในความเจี๊ยบนั้นก็คือการเห็นดีด้วยอย่างไม้ออกหน้าออกตานั่นเอง

หมื่นสวดอกรับหน้าเองว่าเป็นคนเล่าให้คุณหลวงฟังถึงคำทำนายของท่านสมภารหวาด ใจจริงหมื่นสวดก็ย่อมจะรู้ว่าผู้บังคับบัญชาของตนแอบมาพบหลานสาวคนสวย และคงพูดจากันจนรู้เรื่อง แต่ถ้าขึ้นบอกให้พี่สาวพี่เขยรู้

หลานสาวก็จะถูกตำหนิ จึงตัดสินใจรับเป็นคนบอกเสียเอง

“เรื่องสินสอดทองหมั้น ท่านจะทำให้เต็มที่ ส่วนฤกษ์ยาม เจ้านายท่านจะหามาเอง” หมั้นสดทำหน้าที่นายหน้าหอ เป็นผู้จัดการธุระปะปังให้อย่างเต็มอกเต็มใจ “ท่านอยากจะแต่งงานก่อนสิ้นฝนนี้แหละ”

ฤกษ์ยามที่คุณหลวงหามาได้นั้นห่างไปเพียงหนึ่งเดือนนับแต่วันมาสู่ขอ ทำให้เกิดแหบจะตั้งตัวไม่ทัน ทั้งในเรื่องเตรียมเสื้อผ้าและเก็บข้าวของย้ายเข้าไปอยู่ในกรมทหาร

ในช่วงนี้เอง เกิดจึงได้เรียนรู้ถึง ‘ความลำบาก’ ชั้นแรกเมื่อก้าวเข้าไปสู่ฐานะภรรยานายพันตรีหลวงรัตนยุทธ

ความลำบากที่ว่านั้นส่งตัวแถมมาให้เกิดพบ ในร่างของภรรยานายทหารได้บังคับบัญชาของคุณหลวงรัตนยุทธ หล่อนได้รับคำสั่งให้มาช่วยเจ้าสาวเตรียมตัวให้พร้อมสำหรับวันวิวาห์

หล่อนชื่อแจ่ม เป็นนามที่ไพเราะเพราะพริ้งเหมาะกับตัวหญิงสาวจากเมืองหลวง สามี่หล่อนเป็นทหารหนุ่มยศร้อยโทซึ่งมาประจำอยู่ที่นี้เกือบจะพร้อมกับคุณหลวง

วันที่แจ่มมาถึงบ้าน ภูมิโอบและการแต่งกายของหล่อนทำให้พี่สาวและน้องสาวของเกิดซึ่งมาชุมนุมอยู่ในวันนั้น มองตาค้างไปตามๆ กัน

“ใครนั่นนะ”

ทุกคนเห็นหญิงสาวร่างอวบ ผิวสองสีแต่ดูเป็นน้ำเป็นนวลคนหนึ่ง ก้าวลงจากรถม้าที่เดินทางมาจากค่ายทหาร หล่อนไว้มันสมัย ดำเป็นมัน แสกข้างเป็นทรงบ๊อบสั้นปลายม้วนสลวยแนบต้นคอ ดูผิดไปจากหญิงสาวชาวบ้านทั้งหมด

นอกจากนี้ หล่อนยังแต่งกายทันสมัยเหมือนผู้หญิงในเมืองหลวงอีกด้วย เสื้อแพรดอกสีเขียวยอดสลักขาว คอปิดตื้นๆ และแขนสั้นเพียงคลุมต้นแขน ทั้งตัวยาวหลวมๆ ลงมาคลุมสะโพก ดูพริ้งเพราแตกต่างไปจากเสื้อคอกระเช้าของสาวชาวบ้าน ผ้านุ่งของหล่อนไม่ใช่โจงกระเบน หาก

เป็นผ้าชิ้นสีเขียวสดเข้ากับเสื้อ ไม่มีลาย ไม่มีเชิง มองดูสดใสสะดุดตา มาแต่ไกล

แสงแดดสีทองในยามสายดูจางสีลงไปเมื่อเทียบกับสีทองสุกปลั่งบนเนื้อตัวหล่อน อันประกอบขึ้นเป็นสร้อยคอทองคำหนักราว ๆ สามบาท เห็นจะได้ ห้อยจี้ทองคำสวยสด ลงยาสีแดงสลักเขียว ห้อยอยู่นอกเสื้ออย่างทันสมัย รับกับสร้อยข้อมือทองคำบนข้อมือกลมขาว ซึ่งซ้อนกันอยู่สองหรือสามเส้นเป็นลวดลายต่างกัน ทั้งลายตีนตะขาบและลายผ่าหยาบ

เมื่ออย่างเยื้องขึ้นบันไดบ้านมานั้น หญิงสาวแปลกหน้าไม่ลืมถอดรองเท้าหนังอย่างดีสีน้ำตาลเข้มไว้บนขั้นบันไดเรือน

อย่างไรก็ตาม เจ้าหล่อนผู้เป็นเป้าสายตาคนทั้งบ้านไม่มีท่าทีว่ากระดากอาย หล่อนทรุดตัวลงนั่งไว้เกดอย่างอ่อนน้อม แล้วเลยไหว้ไปถึงพี่สาวทั้งสองด้วย ไม่แสดงกิริยาว่าเหนือกว่า และไม่มีท่าทีเคอะเขิน แม้ว่าไม่มีใครในที่นั้นรู้จักหล่อนเลยสักคนก็ตาม

“อีนั่นชื่อแจ่ม เป็นภรรยา ร้อยโททองพูน อยู่ใต้บังคับบัญชาของพันตรีคุณหลวงรัตนยุทธ คุณหลวงท่านให้อีนั่นมาช่วยเลือกเสื้อผ้าให้ คุณนายเจ้าค่ะ”

หล่อนร้อยเรียงคำพูดไพเราะอย่างจะฉาน คล่องปาก เหมือนรู้จักมักคุ้นกันมานาน

เกตได้สติเป็นคนแรก เหลือบมองพี่สาวและน้องสาว ก็ไม่เห็นว่ามีใครทำหน้าว่าเข้าใจพอจะช่วยตอบแทนได้ จึงต้องพูดเสียเอง

“ไหว้พระเถอะจ๊ะ...เอ้อ...แม่...” เกตไม่รู้จะเรียกหล่อนอย่างไรถูกได้แต่ถามว่า “เลือกเสื้อผ้าอะไรกันจ๊ะ”

“เสื้อผ้าสำหรับวันแต่งงานเจ้าค่ะ”

คำว่า ‘เลือกเสื้อผ้า’ ในที่นี้ ในเวลาไม่นานนักหลังจากนั้น เกตก็ได้รู้ว่ายหมายถึงการที่เกตจะต้องแต่งเนื้อแต่งตัวใหม่ ปรับปรุงรูปโฉมให้เปลี่ยนไปหมดสำหรับการเป็นภรรยาของพันตรีหลวงรัตนยุทธ

เกตรู้สึกแปลก ๆ เมื่อนิ่งฟังแจ่มอธิบายจาดจาดจนถึง ‘คุณหลวงท่าน’

อย่างนั้น ‘คุณหลวงท่าน’ อย่างนี้ ราวกับว่าหล่อนจะเข้าพิธีแต่งงานเสียเอง ส่วนเจ้าสาวในอีกไม่กี่วันได้แต่เป็นฝ่ายฟัง ไม่รู้เรื่องอะไรเลยสักอย่าง

นับแต่วันที่พบกันที่สะพานท่าน้ำ เกิดก็ไม่มีโอกาสได้พูดจากับคุณหลวงตามลำพังอีก จะเห็นหน้ากันต่อเมื่อคุณหลวงแวะมาหาที่บ้าน แลละว่าต้องมีพ่อแม่และคนอื่น ๆ อยู่ด้วยตลอดเวลา ไม่มีเวลาไหนที่จะปลีกตัวไปพบกันสองต่อสองได้

ภรรยาของผู้ใต้บังคับบัญชาของคุณหลวงเสียอีก มีทำที่ว่ารู้จักคุณหลวงดีกว่าผู้ที่จะเป็นภรรยาเป็นไหน ๆ

ແລ້ມเป็นคนช่างคุย พบกันครั้งเดียว เกิดก็ได้ความรู้เกี่ยวกับตัวหล่อน ว่าหล่อนเป็นชาวเมืองหลวง บ้านอยู่แถวนางเลิ้ง เมื่อแต่งงานกับนายทหารหนุ่มแล้วก็ย้ายตามเขาออกจากเมืองหลวงมาอยู่ราชบุรีก่อน แล้วจึงย้ายมาประจำอยู่ที่เพชรบุรีทีหลัง

สามีหล่อนสนิทกับคุณหลวงรัตนยุทธมาตั้งแต่เป็นนักเรียนทหาร ตัวหล่อนเองรู้จักคุณหลวงตั้งแต่ท่านโปรดน้ำสังข์ช่วยพรหล่อนในงานแต่งงาน แลล้มพูดถึงคุณหลวงอย่างนิยมชมชื่นว่า

“ท่านชอบความสวยงาม เป็นระเบียบเรียบร้อย ทหารรับใช้ละก็รู้เถียวว่าจะผิดระเบียบไม่ได้เลย ส่วนนิสัยท่านก็โอบอ้อมอารี น้ำใจดีเป็นหนึ่ง”

เกิดได้แต่ฟัง ไม่มีความเห็นอะไร จนกระทั่งมาถึงเรื่องที่จะต้องเกี่ยวกับเกิด

“สมัยนี้ผู้หญิงเขาหุงขึ้นกันหมดแล้วละเจ้าคะ หุงกันตั้งแต่อินันยังรุ่น ๆ อยู่เลย พระเจ้าอยู่หัวแผ่นดินก่อนท่านโปรดผู้หญิงหุงขึ้น ตามบ้านผู้ลากมาดีก็เลยหุงกันหมด”

สิ่งที่หล่อนละไว้ให้เข้าใจเองก็คือ เกิดจะหุงโจงกระเบนอย่างเมื่อก่อนไม่ได้อีกต่อไป

ແລ້ມชอบผ้าชิ้นมาด้วยหลายผืน เป็นอันว่าผ้าลายของเกิดที่มีอยู่ก็ต้องยกให้น้องสาวไป เลือกผ้าชิ้นเหล่านี้นามหุงแทน

มีผ้าชิ้นใหม่สำหรับหุงออกงานออกการมีหน้ามีตา แล้วก็ผ้าชิ้นผ้าย

หรือผ้าชิ้นด้ายสำหรับนั่งอยู่บ้าน บางตัวก็เป็นไหมแกมฝ้ายสำหรับงานที่ไม่ออกหน้าออกตากัน สีสันสดสวย อ่อนละไม ผิดกับสีของผ้าลายที่แกจัดดูเข้มคม

ทุกตัวจะต้องมีเสื้อเข้าชุดกัน เป็นแพรดอกสีสวยสำหรับออกนอกบ้าน และเสื้อปานสีขาวยเรียบ ๆ สำหรับสวมในบ้าน

“เสื้อตัดง่ายออกเจ้าค่ะ” แฉล้มออกความเห็น พลงจับเสื้อที่หล่อนสวมอยู่เป็นเชิงอวด “อย่างตัวนี้ก็ตัดสีเหลี่ยมตรง ๆ แม้มตรงริมผ้าหนอยก็ใช้ได้ ถ้าหากว่ามีแขนแล้วตัดยาก แต่อันนี้ตัดเป็นทุกแบบค่ะ คุณนายชอบแบบไหน โปรดสั่งมาได้เจ้าค่ะ”

เกิดดูลักษณะเสื้อแล้วก็ค่อยเบาใจ ทำที่ไม่น่าจะตัดยากเย็นตรงไหน ยิ่งเรื่องเย็บยิ่งง่ายหนักเข้าไปอีก

แต่เรื่องยากเย็นกว่านี้ไม่ใช่เรื่องเสื้อผ้า กลับเป็นเรื่องที่เกิดไม่เคยคิดมาก่อนเลยว่าจะต้องมาเจอเข้า

เมื่อเกิดเอื่อเพื่อให้หล่อนกินหมากพลุตามธรรมเนียมการต้อนรับแขกยามมาหาถึงบ้าน แฉล้มก็ทำหน้าที่เหมือนกับว่าตกอกตกใจ เป็นเรื่องคอขาดบาดตาย หรือไม่ก็...เกือบ ๆ คอขาดบาดตาย

“ไม่ได้นะเจ้าค่ะ” สีหน้าหล่อนซึ่งขงขึ้นมาทันที “สมัยนี้ผู้ดีในพระนครพวกสาว ๆ ไม่กินหมากกันแล้วเจ้าค่ะ มีก็แต่คนแก่ ๆ พระเจ้าอยู่หัวแผ่นดินก่อนท่านไม่โปรดเสวยหมาก แผ่นดินนี้ท่านก็ไม่เสวยหมาก ผู้ดีในพระนครเขาก็เลยเจริญรอยตามพระราชอัธยาศัย ไม่ค่อยจะกินหมากกัน ถ้ากินต้องหมั่นขัดฟันให้ขาว ไม่ให้คราบหมากจับ”

จริงซี เกิดเผยหน้าจากการป้ายปูน สังเกตว่าแฉล้มไม่กินหมาก หรือไม่ก็กินแต่น้อย ฟันของหล่อนจึงรักษาไว้ขาวสะอาด

เกิดนึกไม่ออกเหมือนกันว่าถ้าไม่กินหมาก แล้วจะเกิดอาการ ‘หิวหมาก’ ให้หาอะไรเปรี้ยวปากสักแคไหน

“ฉันจะต้องอดหมากหรือจ๊ะ แม่แฉล้ม”

แฉล้มทำหน้าที่ว่ารู้ดีกว่าเกิดอีกครั้งหนึ่ง

“คุณหลวงท่านไม่รับหมากนะเจ้าคะ ท่านเหม็นกลิ่นน้ำหมาก”

เป็นอันว่าคำตอบนี้คือการยุติคำซักถามต่อไปโดยเด็ดขาด แม้ว่า
เกตุรู้ลึกคั่น ๆ ปากอยากจะถามอะไรต่อมิอะไรให้หายคั่งคาใจก็ตาม

เมื่อดูการแต่งกายทันสมัยของແລ້ມแล้ว เกตุก็รู้ตัวว่าภรรยาสาว
ของหลวงรัตนยุทธจะมุ่งใจกระเบน ตัดผมทรงดอกกระพุ่มแบบเดิม และ
กินหมากฟันดำต่อไปไม่ได้เป็นอันขาด

ความรู้สึกแปลก ๆ ของเกตุในตอนที่ฟังແລ້ມจระไนเรื่องต่าง ๆ นั้น
มีทั้งขำขันและหนักใจระคนกัน

เมื่อແລ້มกลับไปหลังจากการมาเยือนครั้งที่สอง เกตุก็เรียกน้องสาว
มาช่วยขัดฟันเป็นการใหญ่จนกว่าจะขาว เอาผ้าลายที่มีอยู่ทั้งหมดในหีบ
เป็นค่าจ้าง

เร็นชัดไปหัวเราะไป จนเปลี่ยนเป็นโอดโอยเพราะเมื่อยแขน เนื่องจาก
ขัดติดต่อกันทั้งวัน

“ถ้าฉันมีฟันแล้วต้องลำบากอย่างพี่เกตุละก็ ไม่มีฟันดีกว่า”

เกตุอดหัวเราะไม่ได้ พร้อมกันนั้นก็หวนคิดถึงคำทำนายของท่านสมภาร
ผู้ชราโดยไม่ตั้งใจ

นี่ละมัง ท่านถึงว่าเกตุจะลำบากด้วยบุญวาสนาของคู่ครอง ถ้าหากว่า
เกตุมีเจ้าหนุ่มคนใดคนหนึ่งในหมู่บ้านเป็นคู่ ชีวิตของเกตุก็คงจะดำเนินไป
อย่างเดิม วันแล้ววันเล่า ปีแล้วปีเล่า

อยู่กับใจกระเบนผ้าลาย กินหมากฟันดำ ผมทรงดอกกระพุ่ม ไม่มี
ใครมากำหนดให้เปลี่ยน

สิ่งนี้เป็นเพียงแต่จุดเริ่มต้นเท่านั้นเอง เส้นทางชีวิตของเกตุจะหักเห
ไปถึงจุดไหนอีก...ก็ยังไม่รู้เลย